

MONDÁK A VÉGSŐ IDŐKRŐL

A MAGYAR FOLKLÓR ESZKATOLOGIKUS HAGYOMÁNYAI

A világ végéről szóló epikus hagyomány végigkíséri az emberiség ismert kultúrtörténetét: minden korban, minden széles körben elterjedt vallásban (így a világvallásokban is) meghatározó a végső időkről szóló gondolkodás, amely az adott eszmerendszerben, a filozófiai és művelődéstörténeti háttér függvényében, meghatározott korszakokban esetenként központi szerepet is betölthet.¹ Míg azonban az archaikus korok embere és a természeti népek kozmikus elmúlással kapcsolatos hagyományait a ciklikus időképzet határozza meg, mely különféle archetipikus cselekvések és rítusok által látja biztosítottnak az idő szüntelen megújítását és az elveszett Aranykor visszatértét, a zsidó-keresztény kultúrkörben sarjadt lineáris idő képzetét a kozmikus történelem merőben új látásmódja jellemzi, amely felülemelkedve a hagyományos körkörös felfogáson, a teremtés időszakos megújításán, az egyirányú időt történetileg meghatározottnak tekinti (ELIADE, 1993, 153–154.).² Az isteni kinyilatkoztatáson alapuló zsidó-keresztény vallásos hagyomány szerint a világegyetem keletkezéséhez (teremtéséhez) hasonlóan annak végpontja is eleve elrendelt: a ma ismert kozmosz és emberi világ egyszer meg fog szűnni, az idő pedig az örökkévalóságba olvad majd. A Biblia több helyen is utal a végső idők előjeleire, a majdani végítélet eseményeire (Jóel 2; Ézs 66,15; Jelenések könyve stb.), az Armageddonra, az Antikrisztus eljövetelére, a világ tűz általi elpusztulására, Jézus második eljövetelére, az Utolsó ítéletre. Jeruzsálem pusztulásának ószövetségi prófécijája (Ez 33,21–29)³ Máté evangéliumában eszkatologikus kontextusban jelenik meg, magyarázatát adva annak, hogy már a korai keresztények körében is erőteljes apokaliptikus várakozás terjedt el. Ahogyan arra már a vallástörténész Rudolf Bultmann is felfigyelt, minden hanyatlás-jelenséget, amely korábban a ciklikus világfordulat előtti periódust jelentette, a lineáris zsidó-keresztény időszemlélet a világvége elő-

¹ E témakör meghatározó folklorisztikai vonatkozásai miatt számos szócikkkel szerepel a készülő *Magyar Népköltészeti Lexikon*ban, elméleti kontextusban, az apokrif hagyományok részeként és egyes folklórhősök hagyományköre kapcsán egyaránt megemlítve a magyar eszkatologikus szövegeket.

² Mircea Eliade elméletét részben kiegészíti, részben átértékeli Aron Jakovlevics Gurevics, mikor arról ír, hogy a ciklikus és a lineáris időfogalom párhuzamosan is létezhet az archaikus társadalmakban, nem okozva a világkép koherenciájának megbomlását, hiszen a kétféle időképzet egyidejű jelenlétét az életjelenségek ciklikusságának tapasztalata magyarázza és hitelesíti (GUREVICS, 1974, 28.).

³ Ezékiel próféta jövendölésének nemzetközi típuszáma: Mot. M 369.5.1. A magyar protestáns exemplum-irodalom 28 szövegváltozatát tartja számon (DÖMÖTÖR, 1992, 38–39.).

jeleként értelmezett. A következőket írja: „Az apokaliptikus irodalom számol az ilyen jelekkel, és az ijesztő természeti eseményeket, a háborút, éhínséget és járványokat a vég hírnökeiként értelmezi. Újra felbukkan a végső események eredeti – természeti – jellege, és a rendjéből kikökönt természet képe összekapcsolódik az ember erkölcsi hanyatlásának képével” (BULTMANN, 1994, 37–38.). Ugyanakkor viszont a valahonnan valahová tartó időben a világ fokozatos romlása sem önmagában értelmezhető válságjelenség, feltétlen eleve elrendelés, hiszen az végső soron az üdvtörténet kereteiben, az üdvösség elérése érdekében történik.

A világvége-várás gyökereit kutatva a bibliai próféciaák nyomán a hagyomány, a populáris kultúra több konkrét időpontot is megjelöl. A Krisztus után ezredik év chiliasztikus hite János jelenései nyomán (Jel 20–21.) az akkori keresztény világban általánosnak volt mondható, olyannyira, hogy a magyar államalapítással összefüggésben Szent István megkoronázásának az időpontját (a koronázási ceremóniát) a teológusok által is várt végítélet dátumához kötötték (GYÖRFFY, 1983, 149–150.).⁴ Az egész kontinenst megrázó történelmi kataklizmák (a 14. század közepének nagy pestisjárványa, a harmincéves háború, a kommunizmus stb.), magyar viszonylatban pedig kivált az 1241-es tatár invázió és a török hódoltság idején újra és újra felerősödött e képzet, amely a posztmodern korban immár a tömegmédiá, az internet hathatós közreműködésével aktualizálta az ősi hiedelmet, kivált a 2000. év millenniumi félelmeivel, valamint a maja naptár mitikus, bár a szaktudomány által sem hitelesített közelmúltbeli dátumával (2012. 12. 21.) összefüggésben. Az apokaliptikus jövendöléseknek és várakozásoknak azonban nem csupán dogmatikai és folklorisztikai vetületük volt, hanem fontos társadalmi funkcióval is bírtak, hiszen az eszkatológia, mint azt a téma monográfusa, Bernard McGinn megállapította, egy már kész értelmezési struktúrával látta el a hívő embereket, hogy azok annak segítségével fel tudják dolgozni a válságokat, „a gonosz létezésének és működésének a tényét, valamint az őket körülvevő világban tapasztalható értelmetlenséget” (MCGINN, 1996, 30.). És nem utolsó sorban didaktikai vonatkozásai is lehettek, hiszen a közelgő világvégével kapcsolatban megszorodó hírek, a végítélet közkeletű dátumának közeledte többnyire maga után vonta a vallásosság, a vallásos életvitel felerősödését is.⁵ Olyan kulturális fegyver is lehet tehát az apokaliptika, írja Gagy József McGinn gondolatmenetére reflektálva, melyet „az emberi közösségeknek érdemes az idők változtával is megőrizni, működtetni. Természetesen ez a megőrzés, működtetés valójában átalakítva megőrzés, és a történelmi helyzetek, a felhasználó társadalmi csoportok, rétegek szerint differenciáltan megvalósuló működtetés”

⁴ Györffy György hipotézise szerint a világvége-várás miatt történt 1001. január elsején Szent István megkoronázása.

⁵ A vallásosság ezredvégi felerősödése különösen az archaikusabb kulturális gyökerekkel bíró vidékeken volt jól megfigyelhető, utalhatunk itt a millenniumi várakozás moldvai példáira (PETI, 2004, 45–57.; IANCU, 2011, 161.).

(GAGYI, 1997, 57.), amely során a narratív formát öltött eszkatologikus hiedelmek a közelmúlt és a jelen egyes társadalmi, politikai jelenségeinek az értelmezését is lehetővé teszik (GAGYI, 1997, 52.).

Az e tanulmány témáját alkotó eszkatologikus⁶ hagyományok a magyar népi kultúrában is rendkívül sokrétűek. A keresztény-bibliai toposzok éppúgy megtalálhatók bennük, mint az iskolai oktatás által közvetített természettudományos világkép és a polgári kultúra némely eleme, a széles körben terjesztett különféle nyomtatványok, az utóbbi évtizedekben pedig a kivált a tömegkommunikáció által közvetített hírek, híresztelések, kulturális elemek.

A Biblia vonatkozó eszkatologikus részein kívül elsősorban a hasonló tartalmú ponyvairodalom gyakorolt kimutatható hatást a magyar folklórból ismert narratív hagyományokra és hiedelmekre. Ez a hatás azonban, mint látni fogjuk – hasonlóan a mondahagyomány teljes spektrumához –, nem jelenik meg a magyar nyelvterület egészén, mindössze eseti kiegészítését, „tudálékos” magyarázatát képezi az oralitásból származó hagyományoknak. A megjövendölt végítélet bibliai képei, motívumai a középkori látomásirodalomban éppúgy felbukkannak, mint a 15. század végének európai hírű magyar teológiai munkáiban (Temesvári Pelbárt és Laskai Osvát prédikációiban), azonban a magyar népi kultúrára értelemszerűen a magyar nyelvű kiadványok hatottak/hathattak széles körben. Ezek sorában az egyik legkorábbi az a vers, amely 1649-ben Breuer Lőrinc lőcsei nyomdájában került kinyomtatásra, és amelyet egy bizonyos Gyirwa Wentzel fordított németből magyarra AZ SYBILLANAK JÖVENDÖLÉSÉRŐL, Es Salamon KIRALYNAK BÖLTSESEGERŐL címmel (TÖRÖCSIK, 2003, 250.). A 18. századtól Magyarországon is megsokasodó ún. Szibilla-könyvek a közreadott jövendöléseket illetően mind inkább elszakadtak a Szentírástól, és Európa-szerte/Magyarország-szerte szállongó szóbeszédet (tehát az akkori folklórt) adták közre. A tragikus véget ért lednicei prédikátor, Drábik Miklós máglyára vetett próféciáinak egy része is valójában aktuálpolitikai éllel átfogalmazott korabeli szájhagyomány volt (KVACSALA, 1889). A szibillák mellett a Jászságban a jövendölések forrásaként egy bizonyos „Jezuita könyvet” is megneveztek (TÖRÖCSIK, 2003, 249.; 2005, 59.), egy 18. század végén megjelent vallásos ponyvafüzet (*Két szép istenes énekek...*) pedig Szent Hieronymus jövendöléseire hivatkozik (LENGYEL, 2005, 68.). Bucsánszky Alajos nyomdájából 1862-ben került ki az a ponyvakiadvány, amelyben ugyancsak a bibliai tanításokat közvetítő vallásos szöveg (megverselt eszkatologikus hagyomány) olvasható. A 19. században nagy népszerűségnek örvendtek ezek a jövendöléseket megfogalmazó iratkák,⁷ melyek jelenlegi ismereteink szerint legnagyobb számban a Dél-Alföldön, a Jászságban, a Palócföldön terjedtek el, valamint a főbb búcsújáróhelyeken, ahol nagy sikerrel terjesztették. A *Harmadik Üzenet Fatimából a Szűzanya által* című írást egy muravidéki adatközlő közlése szerint a homokkomáromi zarándoklat alkalmával árulták

⁶ A görög *eszkaton* (végső dolgok) szóból.

⁷ Ismertetésüket lásd: LENGYEL, 2005, 68.

(TÖRÖCSIK, 1999, 420.), sőt, a nagyobb vásárokon osztogatott jóscédulákról is vannak feljegyzések (DOBOS, 1986, 225.). Varga János a 19. század második felében pejoratív értelemben örökölte meg, hogy: „Az ilyen jóslások, írva, vagy néha nyomtatva is, kézzel kézre járnak, terjednek s a világcsalók azt állítják róluk, hogy azt valamelyik szent hírben álló kolostor, vagy templom alapján találták a papok. Ki ne látott volna ilyen, nem egyet, de akár tízet is. Formájuk egy, tartalmuk egy; csak a szöveg a szörnyű dolog, ami azon évre megjósolva van” (VARGA, 1877, 201.). Hasonlóképpen az eszkatologikus hagyományok hiedelemhátterére világít rá az a Jókai Mór által megörökített (és vélhetőleg hiteles) adat, miszerint 1824-ben Pesten a piaci kofák úgy biztatták vásárlásra a nézelődő vásárosokat, hogy most vegyenek, mert másnap már itt a világ vége (DOBOS, 1986, 225.).

E hagyománykör gyökereit illetően a talán legfontosabb megválaszolható kérdés, hogy van-e a fenti hatásokkal összefüggő, illetve azoktól független orális hagyomány a magyar folklórban, illetve hogy a szóbeliségből regisztrált folklórszövegek esetében milyen mértékű a kontinuitás. A fő támpontot ez esetben azok a vallásos ponyvanyomtatványok adják, melyekben a 20. századi szóbeliségből általánosan ismert motívumok is nagy számban megjelennek. Egy, a világvégét 1824-re datáló vásári jóscédula a tűz által elpusztuló világ képzetét is tartalmazza (DOBOS, 1986, 225.). A már említett „Jezsuita könyv” a technikai civilizáció változásairól (ló nélküli kocsik, vasmadarak) és az erkölcsök romlásáról, a női divat bizarr átalakulásáról is szót ejt (TÖRÖCSIK, 2005, 59.). Egyetértve Dobos Ilonával, magunk is úgy véljük, hogy a különféle szibillákban megtalálható és az orális hagyományból is regisztrálható próféciai túlnyomó többsége a szóbeliségből került a ponyvafüzetekbe (DOBOS, 1986, 225.), és azok már a 19. században is közzsájon forogtak. A szájhagyomány primátusára utalnak a legkorábbról ismert székelyföldi adatok (Pesty Frigyes kéziratos helynévtára, Orbán Balázs monográfiája) is. E hagyományok eredete azonban a még a 20. század második felében is virulens és önmagában is koherens Szeged-vidéki és székelyföldi hagyománykör esetében is a múlt ködébe vész, esetenként valószínűleg több évszázadot is átívelő, és a vallásos tézisekhez szorosabban kötődő elemeiben Karácsony György 16. századi mozgalmáig vezethet (TÖRÖCSIK, 2003, 251.).

A szóbeliségben élő hagyományok nagy száma és változatossága a mitikus hírű/ténylegesen is létező helyi jövendölők hatásán kívül alapvetően a monda aktualizáló műfaji jellegéből fakad. Az eszkatologikus képzetek egyik sajátossága ugyanis éppen az, hogy a kritikus közösségi helyzetekben, társadalmi kataklizmák idején mintegy automatikusan aktivizálódnak. A középkorban élt emberek mentalitása kapcsán Aron Jakovlevics Gurevics megállapította, hogy: „A megismerés a középkorban általában leginkább az új információknak a korábban elsajátítottal való azonosítását jelentette, azaz mindenekelőtt a felismerést” (GUREVICS, 1987, 33.). Annak a felismerését, hogy a megjósolt dolgok már ténylegesen bekövetkeztek. A „vaticina ex eventu” gyakorlata pedig szintén az archetipikus elemek egyike: már az

ókori apokaliptikus szövegeknek is sajátja, hogy a megtörtént sorsfordító eseményeket próféciaként adják elő. A végítélet előjeleiről szóló folklórszövegek majd mindegyike ilyen, a jelenből a múltba visszavetített jövődőlés, s a még be nem igazolódott futurisztikus képzetek, mindenekelőtt a harmadik világháború apokaliptikus képeiben és a végítélet közvetlen előzményeinek a taglalásában mutatkoznak meg. Az eszkatologikus hagyományok folyamatos aktivizálhatóságát azonban nem csupán azok közösségi funkciói és egyéb vonatkozásai segítették, hanem az emberi psziché maga is, lévén hogy az elmúlás ténye és mikéntje a krízishelyzetektől függetlenül is foglalkoztatja az életét annak végessége tudatában megélő egyént.

Székelyföldi gyűjtései alapján Gagy József figyelt fel arra, hogy az eszkatologikus hagyományok regiszteréből hosszabb távon csak azok az elemek maradhattak fenn, amelyeket az adott közösség (jellemzően faluközösség) megértett, és csakis olyan formában, ahogyan azt megértette (GAGYI, 1992, 65.). E sajátosság persze a szájhagyományozott folklórnak általában is sajátja: a hallgatóság csak a tetszését elnyert „alkotásokat” őrzi meg az emlékezetében, a többi – tartalmi, esztétikai megfontolásból – előbb-utóbb átadja a felejtésnek. A magyar eszkatologikus képzetekről az összegyűjtött anyag alapján megállapítható, hogy noha számos egyéb forrásból is táplálkozik, a 20. század végéig alapvetően a szóbeliségben élő, egységes hagyománykörről van szó, mely ismert az egész magyar nyelvterületen, egyes archaikusabb népi kultúrájú vidékeken (Palócföld, Jászság, Szeged vidéke, Mezőség, Székelyföld, Gyimes) még a 20. század második felében is széles körben volt elterjedve, és javarészt élő hiedelmekként jelent meg, egyszerűen egy eszkatologikus alapokon nyugvó archaikus történelem- és világszemlélet szívós továbbélésére is figyelmeztetve (vö. GAGYI, 1997, 56.; TÖRÖCSIK, 1999, 423.).

A magyar eszkatologikus hagyományok kutatástörténete Orbán Balázsig nyúlik vissza, aki nyomtatásban *A Székelyföld leírása...* című műve harmadik kötetében adott hírt először a vonatkozó csiki és háromszéki tradíciókról, és nevesítette a már a maga korában is mitikus aurával övezett Úz Bencét (ORBÁN, 1869, III, 196.). A szegedi nagytáj, a szegedi kirajzások szájhagyományozott emlékei alapján Kálmány Lajos a 19. század végén már folklorisztikai szempontból is felfigyelt e hagyománykör több elemére, azt további vizsgálatokra is érdemesnek ítélve (KÁLMÁNY, 1893, 65–74.). Javarészt Kálmány megállapításaira hivatkozik közel száz év múltán Bálint Sándor (BÁLINT, 1980, 437–439.) és a *Magyar Néprajzi Lexikon* vonatkozó szócikkét író Nagy Ilona (NAGY, 1977, 731.) is. A máig egyetlen monografikus igényű gyűjtemény Polner Zoltán nevéhez fűződik, aki a Csongrád megyei szájhagyományból tárta fel a Teknyőkaparó néven ismert, vélhetőleg a 19. században élt valóságos történeti személy hagyománykörét, illetve a nevéhez fűzött jövődöléseket (POLNER, 1980). Füvessy Anikó az esetenként táltosként emlegetett Pénzásó Pista jóslatairól számolt be, e Tiszafüred környéki hagyománykört azonban az eszkatologikus szövegek csak kiegészítik,

az alapvetően az elrejtett kincs, a kincssásás képzetkörét öleli fel (FÜVESSY, 1982). A magyar eszkatologikus hagyományokról szó esik Dobos Ilona (DOBOS, 1986, 224–229.), Jung Károly (JUNG, 1993, 34–36.), Gögh Zsolt (GÖGH, 2000) és Landgraf Ildikó (LANDGRAF, 2005) egy-egy írásában is, Lammel Annamária és Nagy Ilona pedig a *Parasztbiblia* több kiadást megélt gyűjteményében adott közre néhány reprezentatív szöveget (LAMMEL – NAGY, 1995, 291–293.). A *Parasztbiblia* pandanjának is tekinthető Bosnyák Sándor-féle apokrifgyűjtemény (*Magyar Biblia*) harminc folklórszövege Polner gyűjtéseit mintegy igazolva e hagyományok változatgazdagságát szemlélteti (BOSNYÁK, 2001b, 124–130.). Zömében az 1990-es években folytatott sóvidéki és udvarhelyszéki gyűjtések alapján sikerült Gagy Józsefnek több addig ismeretlen, ám a helyi folklórban nevezetes székelyföldi jövendölő népi emlékezetét is feltárnia a nevükhöz fűzött jövendölésekkel egyetemben, s noha a félig-meddig mitikus gyergyói folklórhősről már a 19. század óta voltak publikált szövegközlések, Bákainé jövendölései szintén csak az 1990-es évek első felében, Trucza Péter Pál és tanítványai jóvoltából kerültek elsőként lejegyzésre (LANDGRAF szerk., 1998, 266–270.). A magyar eszkatologikus hagyományokról az ezredfordulón – elsősorban jászsági és muravidéki kutatások alapján – egyetemi szakdolgozat is készült,⁸ e sorok írója pedig az utóbbi másfél évtizedben a magyar nyelvterület egészén végzett recens mondagyűjtések keretében tárt fel számottevő mennyiségű vonatkozó folklórszöveget (MAGYAR, 2001a, 526–527., 2002, 162–163., 2004, 345–346., 2007, 419., 2011a, I, 229., 2011a, II, 402.; stb.), a csiki-gyimesi (MAGYAR, 2003, 105–106., 540–545., 2009a, 88–89., 329–331.), valamint az észak-mezőségi (MAGYAR, 2012a, 119–121., 557–561.) lokális hagyománykörök kapcsán a lehetséges teljesség igényével.

A magyar folklór eszkatologikus hagyományait azonban csak a megközelítőleg teljes szövegbázis alapján lehetséges tárgyilagosan és tudományos komolysággal megítélni. Az utóbbi években kiépült Magyar Történeti Mondák Archívuma a maga 98 ezres szövegbázisával immáron megteremti annak a lehetőségét, hogy e hagyományok táji tagolódása és tipológiai rendszere is megismerhetővé váljék. A tanulmány részeként közreadott típus- és motívumindex az első átfogó igényű tudományos kísérlet e szövegcsoporthoz megalkotására, támpontként a további, monografikus igényű vizsgálatok számára. Nem lehet azonban a célja, a mű lényegéből adódóan, sem az egyes folklórelemek diakronikus elemzése, sem pedig a hagyománykör részét képező motívumok, szövegtípusok szisztematikus vizsgálata, hiszen azok esetenként önálló feldolgozást igényelnek.

Mindazonáltal általánosságban leszögezhető, hogy a magyar népi eszkatologikus hagyományok változatgazdagsága párját ritkítja az európai folklórban.⁹ Mint premodern prófécia, részét képezik az óriásokról szóló ha-

⁸ E diplomamunkából közölt részletek: TÖRÖCSIK, 1999, 2003, 2005.

⁹ Az eszkatologikus hagyományok nemzetközi irodalmához: HANSON, 1975; EMMERSON, 1981; KOTTINGER, 1983; BARNES, 1988; MCGINN, 1994, 1996; HILL, 2002; WALLS ed., 2008.

gyománykör egyes karakteres elemei (N 1–2.) éppúgy, mint a szorosan vett történeti mondák egyes archaikus szövegtípusai (Isten kardja, Kyffhäuser-mondatípus stb.). Népes szövegcsoporthoz utal a végső idők közeledtét előre jelző baljós természeti jelekre, melyek kozmikus és földi jelenségekben egyaránt megtestesülhetnek (N 11–28.). Míg azonban egyes égi jelenségek (napfogyatkozás, üstökös feltűnése stb.) egyéb kataklizmákkal is összefügghetnek, a modernizáció, a robbanásszerű technikai fejlődés (N 31–50.), a korábbi emberi normák nivellálódása (N 51–59.), a gyökeres társadalmi változások (N 61–70.) már az emberiség utolsó történelmi korszakának egyértelmű jeleiként jelennek meg. E hanyatló világban élő, ám még sok tekintetben a korábbi tradicionalitásból gyökerező embert Peti Lehel szerint – Eliadera utalva – a történeti idő és tér fogságának baljós tapasztalata, a „posztmodern rémülete” hatja át (PETI, 2004, 57.), amely a 20. század nagy történelmi-társadalmi traumáiból (világháborúk, kommunizmus, kollektivizálás) és a sokak számára már-már követhetetlenül felgyorsult változások sokkjából egyaránt fakad.

E baljós előjelek azon a ponton válnak valóságosan is futurisztikus képzetekké, mikor a folklórszövegek a majdan/hamarosan bekövetkező háborús kataklizma (a minden korábbinál véresebb, rémségesebb harmadik világháború) várható eseményeit vázolják fel (N 71–86.). A veszedelmes fekete sereg/a vörös veszedelem/a sárga veszedelem mint világpolitikailag is kódolható jövendölés műfajilag a rémhír és a modern monda körébe is bevonják e szövegeket, hogy aztán a részletekbe bocsátkozva annál tradicionálisabb hagyományokat villantsanak fel a majdani háború döntő ütközetének eseményeit megjelenítő apokaliptikus képekben (a napvilágra kerülő rézhíd, a templomban nyerítő csatamének, a vérben gázoló lovak, a vér által sodort csákó, az áldozatok kiömlő véréből vöröslő vizek stb.). E szövegcsoporthoz leginkább figyelemre méltó szövegei többnyire lokalizálják is a szörnyű eseményeket: a döntő ütközet helyszínéül emlegetett csatater kapcsán a magyar hagyományban mintegy tucatnyi Kárpát-medencei helyszín szerepel, a legnépesebb és többnyire még 19. századi rétegzettségű hagyományok a Barcaságot, a háromszéki Labor völgyét és az alcsíki Akol-kapu környékét jelölik meg (N 80.1.). A bibliai reminiscenciák, miszerint a vízözönt követően másodjára tűz által fog elpusztulni a világ, már a harmadik világháborút lezáró atomcsapások képében is megjelennek (N 86.), de e toposz a végítélettel összefüggésben a transzcendentális erő közvetlen büntető gesztusaként is része a folklórszövegeknek (N 108.5.).

Napjaink posztapokaliptikus irodalmának, a témát változó színvonalon feldolgozó kortárs filmeknek¹⁰ mintegy az előképét alkotják mindazon mondák, melyek az utolsó háború utáni világ sivár valóságát villantják fel. A maroknyi túlélőről szóló szöveghagyomány szürreális képei variánsaik által válnak még szemléletesebbé (N 91.). A lokalizáló attitűd e hagyományoknak is a sajátja, és túlnyomórészt ugyancsak a székelyföldi folklórszö-

¹⁰ E filmek egyike a Cormac McCarthy regényéből John Hillcoat által forgatott *Az út* című megrendítő művészi erejű alkotás (2009).

vegekben kap hangsúlyos szerepet, mintegy a próféciaák hitelesítéséül nevesítve meg a gyimesi hiedelemmondákban is hangsúlyosan említett gyimesi Naskalat havasát, valamint a Csíkot Gyimestől elválasztó Kabala-hágó alját, ahol kivételesen életben marad néhány ember (N 92.).

A pusztává és határok nélkülivé vált világ sivár képei e hagyománykörön belül sokadjára is a népi képzelet remekei. Az összetalálkozó emberek, a férfiak nélküli világ, a szélfúttá kalap, a földről felvett forgács motívuma (N 94–95.) egyszerűségében is megrendítő, hasonlóan azokhoz az egymotívumos típusú érett képekhez, melyek az alámerült civilizációt a Kolozsvár hajdani főterén szántó ember, a templom oldalából kinövő fa, a templom oldalához dörzsölődő vadak stb. által idézik fel (jövendölik meg) belenyugvó természetességgel (N 96.).

Az utolsó idők és a végső idők közötti finom distinkció a folklórszövegekben a végítélettel összefüggésben válik igazán érthetővé. Noha a világ végső pusztulásának léteznek egyéb közelmúltbeli megjövendölt időpontjai is, már csak a számmisztika okán is minden mást felülír a folklórban a 2000. év, az „ezer telik, kétezer nem” jövendölése (N 101.). Az utolsó ítéletet közvetlenül megelőző paranormális jelenségek még alapvetően profán vétetésűek, az Antikrisztus eljövételéről szóló szövegcsoporthoz (N 105.) azonban már áthatják a bibliai képzetek (2Tesz 2,3–12.; Jel 13,1–9). E hagyományok leginkább költői, és csak a székely, valamint a csángó folklórból regisztrált eleme az Antikrisztus korszjáról szóló szöveghagyomány (N 105.5.3.), amely az üdvösség és az örök kárhozat közötti választás utolsó, még az emberi akarat által befolyásolható mozzanata a nemsokára megszűnő időben. Az univerzum végső pusztulását és az Utolsó ítéletet többnyire szikár tárgyilagossággal bemutató folklórszövegek (N 108., N 110.) a biblikus/apokrif népi elbeszélések körébe vezetnek, s műfaji jellegükből adódóan e szövegcsoporthoz az, amelynek szövegbázisa a recens gyűjtések által még viszonylag könnyen bővíthető.

Az itt közreadott típus- és motívumregiszter utolsó nagyobb egységét a magyar folklór nevezetes jövendölőinek számba vétele alkotja (N 111–115.). E nevezetes folklórhősök sorában a nemzetközileg ismert jövendölőkön, isteni személyeken, illetve a csak a saját településükön ismert jövendölőmondókon túlmenően kivált azok a mitikus híru személyek érdemelnek figyelmet, akiknek alakja köré kisebb-nagyobb népi hagyománykör szerveződött, és akik tájegységszerte/több egymáshoz közeli községben is ismertek. Közülük – csak részben az irodalmi adaptáció miatt – Úz Bence neve a legismertebb. Emléke, mint valóban létezett, reális személyé, már a 19. század derekán is a múlt ködébe veszett, a jövendöléseit (jövendöléseinek egyikét) elsőként feljegyző Orbán Balázs is bevallja, hogy pontos kilétét, valamint azt, hogy hol és mikor jósolt, nem sikerült „kipuhatólnia” (ORBÁN, 1869, III, 196.). A mondák legalább kétszáz évvel korábbra helyezik életének és Székelyföldön, Gyimesben jártának korát. A csíki és csinódi szájhagyomány szerint Úz Bence az Úz völgyében lakott, azért kapta róla a nevét az Úz völgye és az Úzba ömlő Bence pataka. Ugyanezen hagyományt jelzi

a legkorábról ismert székelyföldi adat is. Pesty Frigyes csíkszentgyörgyi adatközlő 1864-ben az alcsíki község birtokát képező Bence patakáról úgy vélekedtek, hogy „hajdan e községben lakozhatott Bentzéről nyerte nevét, mert a hagyomány úgy tartja, Husz Bencze jövendöléseit: Minél fogva az Kő kapunál a vér felveszi a Csákot és az után békesség lesz”.¹¹ Úz Bence alakjának szélesebb körű megismerését Orbán Balázs monográfiájának vonatkozó adatán kívül az is elősegíthette, a nevéhez kapcsolt próféciaák továbbélését pedig ösztönözhetette, hogy jövendölései az 1930-as években az erdélyi katolikus naptárban is megjelentek (GAGYI, 1997, 52.), s ekkortájt (1936-ban) jelent meg Nyírő József nagy közönségsikert aratott regénye, az *Úz Bence*. Könyve megírásakor Nyírő is bőségesen merített a csíki szájhagyományból, sőt mint azt a filológiai elemzés kimutatta, az irodalmi mű cselekménye, noha a község konkrétan nincsen nevesítve, Csíkszentgyörgy havasi határában játszódik (BÁRTH, 2004, 37–38.), s az író már csak azért is jól ismerhette e vidéket, mert rokonsága élt e településen (a csíkszentgyörgyi Nyírő nemzetség). Az Úz völgyébe kirajzott gyimesi csángók által máig emlegetett és Úz Bencének tulajdonított jövendöléseket esetenként a konkrét földrajzi helymeghatározás is hitelesíti. Pesty Frigyes 19. századi adatközlője szerint az ún. Kőkapunál, s a recens gyűjtések tanúsága szerint is ugyanezen a helyen lesz ama végső háború, amelynek apokaliptikus víziói 1916-ban és 1944-ben e tájon kis híján valóban beigazolódtak. A hagyománykör folklorizációjához, netán éppenséggel folklorizmusához pedig beszédes adalék, hogy az udvarhelyszéki Székelyvarság temetőjében Úz Bence sírját is számon tartják a helybeliek.

Ugyancsak félig-meddig mitikus rétegzettségű a Gyergyói-medencében ismert Bákainé alakja. Az esetenként Fekete asszonynak/Dózsa György özvegyének is mondott Bákainé egyike a székelyföldi folklór legnépszerűbb mondahőseinek: hagyományköre rendkívül sokrétű és sokszínű, gyökereit illetően a középkori Szent László-mondák motívumvándorlásával is számolhatunk (lovának sziklában megmaradó patkónyoma, nagy távolságokra történő ugratás), olyannyira, hogy azokat a 19–20. századra a helyi folklór teljes mértékben az új folklórhősre ruházta át (helyi vonatkozású Szent László-mondák már nem ismertek e vidéken). A *Magyar Nyelvőr*-ben 1877-ben megjelent első mondaközlés (PAAL, 1877) óta övezi e mondahőst meg-megújuló néprajzi figyelem, a nagyközönség körében azonban elsősorban Benedek Elek népszerűsítő kiadványaiból vált ismertté. A recens gyűjtések mindazonáltal azt mutatják, hogy e hagyományok elterjedését illetően nem volt számottevő a különféle kiadványok hatása: a közösségi tudás szerves részeként mindössze Ditróban és Szárhegyen része a szájhagyományozott népi műveltségnek (halványan még a Ditróval határos Gyegyóremetén és a ditróiak kirajzása-ként létesült Orotván is), azonban e két községben az orális tradíciók sok olyan adatot őriznek, amelyekről másutt nem esik szó. E hagyományok központi eleme, hogy Bákainé (Bákóiné) természetfeletti képességgel bíró sze-

¹¹ Pesty Frigyes kéziratosa helynévtára, 1864, Csíkszék. Közli: MAGYAR, 2009a, 89.

mély, táltos asszony volt, s akárcsak Úz Bence, képes volt meglátni a jövőt. Bákainé próféciai részben a technikai civilizáció fantasztikus fejlődését ecsetelik (a divat megváltozása, repülőgép megjelenése stb.), leginkább azonban egy majdani világegésről, s annak részeként az addigi civilizáció pusztulásáról szólnak, köztük e jövődölések legszemléletesebb motívumaként arról, hogy e harmadik nagy háború után újra vadonná válik a Gyergyói-medence, és a vadállatok majd a – csak a 20. század elején épült – ditrói kéttornyú templom oldalához fognak dörgölődni. Ugyancsak mitikus aurát vont egy Csongrád megyei jövődölő alakja köré a Szeged vidéki népi emlékezet. E csak Teknyőkaparó néven emlegetett karizmatikus, esetenként természetfeletti hatalommal is felruházott alak monográfusa, Polner Zoltán szerint valóságos történeti személy volt. A Csongrád megyei adatközlők véleménye annyiban széles szóródást mutat, hogy voltak, akik táltosnak tartották, mások ellenben kóborló cigánynak, illetve pákászféle embernek festették le, a vélemények azonban abban egyöntetűnek mutatkoznak, hogy valamikor a 20. századot megelőző időkben élhetett (POLNER, 1980, 5–17.).

A Gagyai József által felfedezett helyi jövődölők közül a fenyőkúti Horokály Józsi bá' szintén az emlékezettel elérhető időn túl létezett (egyesekek szerint a 18–19. század fordulója körüli években). Az időbeli távolságot jelzik, hogy a róla alkotott ismeretek is gyakran egymással ellentétesek: iskolát végzett ember/írástudatlan volt, nagy bibliáját „a tűz világánál” olvasta/világtalan ember volt (GAGYI, 1992, 68.). Egy mondává érett emlékezés szerint a katonaságot elkerülendő, a napóleoni háborúk idején kiköltözött a hegyre, és ottani házáat két bejárattal építette meg, hogy ha jön az ellenség, a hátsó ajtón kimenekülhessen az erdőbe. Kecsketejjel és vadhússal élt, és amikor öregkorában megvakult, „megmondta, mi volt, mi van s mi lesz” (GAGYI, 1998, 39.).

A tetszhalotként „feltámadt”, „elrejtözött” szentmátéi Fehér bába alakja körül sarjadt hagyománykör a legkülönlegesebb az erdélyi eszkatologikus hagyományok és táltos-hiedelmek között. E valóban létezett – és szentmátéi adatok szerint Kutasné Veress Máriskó nevezetű – mondahős, akárcsak székellyföldi „társai”, beszélt az eljövendő idők várható fejleményeiről, ám a róla szóló folklórszövegek e mondabeli funkcionál tovább mennek és jóval teljesebbek, lényegében szentségi aurát kölcsönözve személyének: mindig fehérben járt, innen ered népi elnevezése; templomi ravatalán két fehér galamb szállt mellé, hogy kitakarják, s utóbb bárhová ment, e két fehér galamb ott ült a vállán; a falubeli gyerekek születésekor megjósolta azok későbbi sorsát és megjövendölte tulajdon halála időpontját stb.

Az elrejtőzés és a közösség által a jövődölőre ruházott táltosi szerepkör ha nem is általános, gyakori az eszkatologikus jövődölések elmondóit is előtérbe állító folklórszövegekben (a gyimesi Mondó Gábor és vén Bezsán, a szentegyházi Bálint Virág Károly stb.). Rendkívül ritka ellenben az az udvarhelyszéki és érmelléki adat, miszerint egy máréfalvi (Suttog Pál) és egy szilágypéri (Angyalos) férfinak az angyalok súgták a fülébe a jöven-

döléseit (GAGYI, 1998, 45.; MAGYAR, 2012c, 199–200.). A parasztproféták (a szentmátéi Fehér bába, az atyhai Balázs Istvánné, a máréfalvi Ilonka Ágnes) mellett egyházi személyek is felbukkannak jövendölői szerepkörben (Drábik Miklós, Kendi Sámuel, Petrás Incze János, Káplán Tamás).¹² A megtörtént társadalmi események próféciaként való utólagos igazolása, aktualizálása azokban a folklórszövegekben különösen eleven, melyekben a jövendölés forrását is megjelölik.¹³ Gagy József székelyföldi gyűjtései azt mutatják, hogy az eszkatologikus hagyományok egyes elemei modern mondaként is felszínre kerülhetnek.¹⁴

Az utóbbi másfél-két évtizedben fellendülő kutatások eredményei igazolják, hogy a különféle eszkatologikus hagyományok nem csak jelen vannak a magyar folklórban, de annak sok tekintetben markáns arcú és tematikailag rendkívül változatgazdag részét képezik. A bizonytalan eredetű, valamint egyértelműen a szájhagyományból fakadó, a populáris kultúra regiszterébe legfeljebb véletlenszerűen átkerült folklórelemek közül több – jelenlegi ismereteink szerint – valódi hungarikum. Az „ezer telik, ezer nem” típusú hiedelmek további terjedése elé a tradicionális népi kultúra felbomlása és a millenniumra megjövendölt, ám végül is elmaradt világvége ugyan némi akadályt emelt, azonban az eszkatologikus bizonyosság iránti igény jelenleg is tovább él, mindössze az a kérdés, hogy az mikor, milyen történelmi események apropóján és milyen módon fogalmazódik majd meg, illetve hogy a korábbi – tradicionálisnak mondott – képzetek közül aktualizálva melyik és milyen formában, valamint hogyan kerül át a tömegkultúra és a tömegtársadalmak emberének¹⁵ posztmodern tudatába.

¹² Nyugat-európai analógiaként említhető a németországi Philipp Mattheus Hahn plébános példája, aki a feljegyzések szerint szolgálati helyein megjövendölte a vasutat (BAUSINGER, 1995, 28–29.).

¹³ Korondon még az 1970-es árvíz kapcsán is Horokályt emlegették, mint aki e természeti csapást is megjósolta (GAGYI, 1992, 75.).

¹⁴ Ilyen *Az eltűnő autóstoppos* (*The Vanishing Hitchhiker*) típuscímet viselő narratívum (N 71.6.), amely esetenként az angolszász szövegekben is összekapcsolódik az eszkatologikus jövendölésekkel (BENNET, 1998; BRUNVAND, 2002, 463–465.).

¹⁵ A téma legújabb, átfogó igényű irodalma: ARMAC, 2005.

N 1–10. Premodern próféciai

N 1. Az óriások alkonya. Az óriás azt mondja a lányának, aki különös „bogarakat” (szántóvető embereket) lel várak közelében, hogy tegye vissza oda, ahol találta őket, mert az óriások letűntével ők lesznek a föld urai, ők fogják majd benépesíteni a földet.

→ *Óriások (Az óriáslány köténye).*

N 2. A kemencében cséplő emberek. Az óriások azt jövendölik, hogy utánuk olyan emberek lesznek majd, akik hatan csépelnek egy kemencében.

FF: Rakacaszend (Magyar Zoltán, 2001a, 541.).

N 3. A benépesült földek. Földi vándorlásaik közben Szent Péter megkérdezi Jézustól, hogy mi lesz azzal a sok pusztával, melyen keresztülmennek, mire Jézus azt válaszolja, hogy mind megtelik majd emberekkel. Szent Péter kérdésére, hogy miből élnek majd meg, Jézus azt válaszolja: „Majd egymás nyakáról fognak élni”.

SZ: Gyimes: Háromkút (Magyar Zoltán, 2003, 680.).

N 5. Az Isten kardja. Ha az Isten kardja (Attila kardja/Szent István király kardja/stb.) ismét napvilágra kerül, újra béke köszönt a világra.

→ *Attila*; → *Szent István király*.

N 6. A megnyíló barlang. Ha a hegy/halom oldala megnyílik, ahová a pogány vezér/keresztény uralkodó rejtőzött a seregével, újra jóra fordul a magyarok sorsa.

→ *Árpád fejedelem*; → *Szent István király*; → *Szent László király*; → *Mátyás király*; → *II. Rákóczi Ferenc*; → *Pogányok, eretnekek*.

N 9. A hazatérő Szent Korona. Ha hazakerül idegen földről a Szent Korona, újra jóra fordul Magyarország sorsa.

→ *A Szent Korona mondái*.

¹⁶ Az alábbiakban közreadott típus- és motívumindex egy nagyobb, átfogó igényű mű, a magyar történelmi és kultúrtörténelmi témájú narratívumok tudományos rendszerezésének előtanulmánya és részlete. Minthogy e készülő katalógusban a *Próféciai, eszkatologikus jóslatok* az MZ IV. N. jelzet alatt fognak szerepelni, a fejezeti beosztást (a provizórikus típuszámokkal együtt) már e publikáció keretében is célszerűnek tartjuk feltüntetni.

N 11–30. Baljós természeti jelek

N 11. A megjelenő üstökös. Az égen feltűnő üstököst az emberek a világ pusztulásának az előjeleként értelmezik.

KM: Budapest (Dobos Ilona, 1986, 226.).

FF: Szögliget (Magyar Zoltán, 2001a, 347.).

ER: Szőkefalva (Fábián Gabriella, 2000, 74–75.).

N 12. A napfogyatkozás. A napfogyatkozást az emberek a világ pusztulásának az előjeleként értelmezik.

ER: Szelecske*¹⁷ (MZA 91414. – Magyar Zoltán gy., 2011).

MO: Pusztina, Frumósza (Halász Péter, 2005, 54.).

N 13. A gyakori földrengések. Az egyre gyakoribb földrengéseket az emberek a végső idők előjeleként értelmezik.

KM: H. n. (Dobos Ilona, 1986, 228.).

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 76–77.).

ER: Szőkefalva (Fábián Gabriella, 2000, 74–75.).

SZ: Gyergyó (Benedek Elek, 1967, 216–217. – 19. század vége); Atyha (Gagyí József, 1998, 87–88.).

N 14. A pusztító árvizek. A mind gyakoribbá váló pusztító árvizeket az emberek az utolsó idők előjeleként értelmezik.

FF: Áj (Magyar Zoltán, 2001a, 374.).

ER: Szőkefalva (Fábián Gabriella, 2000, 74–75.); Rév (Magyar Zoltán, 2012b, 210.).

SZ: Andrásfalva* (Bosnyák Sándor, 1977, 46.); Szentegyházsfalu, Korond (Gagyí József, 1992, 64., 75.); Atyha (Gagyí József, 1998, 88.).

MO: Trunk (Peti Lehel, 2008, 76.).

N 15. Az átalakult időjárás. Az időjárás rendjének felborulását/az évszakok egymásba csúszását/a klíma változását (a felmelegedést/az egyre hosszabb teleket)/a szélsőséges időjárást az emberek a végső idők előjeleként értelmezik.

KM: Budapest (Dobos Ilona, 1986, 228.).

DT: Radamos (Töröcsik István, 1999, 422.), Vízkelet (MZA 90780. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2011).

AF: Makó (Polner Zoltán, 1980, 61.).

ER: Apáca (Magyar Zoltán, 2011a, I. 254.).

SZ: Gyimes: Barackos pataka (Gagyí József, 1992, 64–65.; 1997, 51.).

¹⁷ A típus- és motívumindexben szerepeltetett * jel a folklórszövegek variáns voltára utal.

N 16. A gyakori viharok. Az időjárás drasztikus megváltozása abban is megmutatkozik, hogy a korábbiaknál gyakoribbá válnak a pusztító viharok, jégesők, szélviharok.

AF: Tiszafüred (Füvessy Anikó, 1982, 606–607.).

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2011a, II. 168.; 2012a, 560.).

SZ: Gyergyó (Benedek Elek, 1967, 216–217. – 19. század vége); Szolokma (Gagy József, 1997, 51.); Szárhegy (Tatár Sarolta, 2010, 101.).

N 17. A hatalmas aszály. Az egyre aszályosabb éveket/a három évig/hét évig tartó aszályt/a vizek elapadását/a kutak kiszáradását az emberek az utolsó idők előjeleként értelmezik.

DT: Pilismarót (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

FF: Áj, Tornabarakony (Magyar Zoltán, 2001a, 374., 526–527.).

AF: Csanádpalota, Kiszombor – 2 (Polner Zoltán, 1980, 42., 64.); Tura (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.); Szilágypér* (Magyar Zoltán, 2012c, 199.); Dercen (MZA 94649. – Magyar Zoltán gy., 2012).

SZ: Andrásfalva, Istensegíts (Bosnyák Sándor, 1977, 46.); Szentegyházasköves (Gagy József, 1992, 64.; 1997, 50–51.); Gyimes: Kóstelek (Magyar Zoltán, 2003, 544.).

MO: Lujzikalugar (Harangozó Imre, 2001, 266.).

N 18. A sorozatos rossz termés. A földet sújtó rossz időjárás miatt alig terem meg valami/a földeken csak gaz terem.

AF: Csanádpalota – 2 (Polner Zoltán, 1980, 64., 65.).

ER: Rév – 2 (MZA 94394., 94395. – Magyar Zoltán gy., 2012).

N 18.1. A terméketlen fák. A gyümölcsfák virágba borulnak ugyan, de termést nem hoznak.

AF: Tiszafüred (Füvessy Anikó, 1982, 606.; 2002, 53.).

N 18.2. Az összetöpörödő levelek. A diófa levele olyan kicsi lesz, mint a cse-resznye.

KM: H. n. (Nagy Ilona, 1977, 731.).

N 18.3. Az árpa mint szükségélelem. A gabonafélék közül egyedül az árpa terem meg. / Az emberek búzát vetnek, és árpát aratnak.

DT: Radamos (Törőcsik István, 1999, 418.).

AF: Mindszent (Polner Zoltán, 1980, 39.).

N 19. A kártékony rovarok. Az emberek által termesztett növényeket az utolsó időkben férgek, kártékony bogarak lepik el/pusztítják el.

DT: Órtilos (Eperjessy Ernő, 2009, 47.).

FF: Tornabarakony (Magyar Zoltán, 2001a, 526–527.); Szeszta (MZA 84699. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2008).

AF: Tiszafüred (Füvessy Anikó, 1982, 606.; 2002, 53.).
ER: Rév (MZA 94395. – Magyar Zoltán gy., 2012).

N 19.1. A pusztító sáskajárás. A termést elpusztító sáskarajok megjelenését az emberek az utolsó idők előjeleként értelmezik. / Olyan sáskák jönnek majd, melyek az embereket is bántani fogják.

DT: Órtilos (Eperjessy Ernő, 2009, 47.).

AF: Kiszombor (Polner Zoltán, 1980, 64.); Tura (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

SZ: Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

N 22. A népet sújtó dögvész. A haszonállatok tömeges pusztulását az emberek az utolsó idők eljöveteleként értelmezik.

DT: Radamos (Törőcsik István, 1999, 418.).

AF: Földeák (Polner Zoltán, 1980, 55.).

N 23. Az embereket megtizedelő járványok. Az embereket sújtó gyógyíthatatlan betegségek/járványok újra felütik a fejüket/megszaporodnak az utolsó időkben.

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 72.); Szeszta (MZA 84699. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2008).

AF: Makó – 2 (Polner Zoltán, 1980, 45–46., 65.).

ER: Szőkefalva (Fábián Gabriella, 2000, 73.).

N 25. A pusztító éhínség. A föld számos részén fellépő éhínséget az emberek az utolsó idők előjeleként értelmezik.

ER: Szőkefalva (Fábián Gabriella, 2000, 73.).

N 27. A folyó megváltozó folyása. Az, hogy a folyó új medret választ magának, utal a közelgő végső időkre.

SZ: Andrásfalva – 2 (Bosnyák Sándor, 1977, 46.; 2001b, 124.).

N 28. Az elhordott hegy. Egy jövendölés szerint ha a község határában magasodó hegy megszűnik, akkor jön el a világvége. A kőbányászat által az idők folyamán elhordott csonka hegy látványa utal a közelgő végső időkre.

FF: Tokaj (HOMNA 2104/101. – Szabó Lajos gy., 1968); Zsére (Magyar Zoltán, 2002, 162–163.).

N 31–50. Modernizáció, technikai fejlődés.

N 31. A vasmadarak (A megjövendőlt repülőgépek). Olyan világ jön majd, amikor vasból készült madarak fognak szállni az égen (és felveszik az embert a hátukra). / Olyan madarak lesznek, hogy a világot átrepülük. /

Annyi repülő lesz, hogy amikor azok felszállnak, a napot sem lehet majd meglátni tőlük.

DT: Gersekarát (SMK 156/XI. 1. – Dömötör Sándor gy., 1951); Érd (EA 3028/5. – Deisinger Margit gy., 1952); Órimagyarósd (EA 17482. – Avas Kálmánné gy., 1972), Radamos (Töröcsik István, 1999, 419–421.); Kapca (Magyar Zoltán, 2010, 186.); Zsigárd (MZA 71490. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2010).

FF: Hollókő (EA 7556/58. – Dobos Ilona gy., 1965); Tokaj (HOMNA 2104/101. – Szabó Lajos gy., 1968); Zsére (Magyar Zoltán, 2002, 162–163.); Jánok (MZA 84698. – Magyar Zoltán gy., 2008); Felsőlánc, Garbócbogdány, Ipolybalog, Kelenye, Lukanénye (MZA 84697., 84818., 84106., 84106., 84107. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2008–2010).

AF: Bátorliget (Ortutay Gyula, 1940, 382–383.); Pusztamérges (MFMNA 38–1967/24. – Szabó Mátyás gy., 1955); Dóc, Tápé, Mindszent (Polner Zoltán, 1980, 60., 60–61., 65.); Karcag, Szolnok (Dobos Ilona, 1986, 227.); Bököny (Örökség, 1992/2. 25. – Bosnyák Sándor gy., 1986); Apátfalva – 3 (MZA 7947., 10470., 10478. – Sinkó Rozália gy., 1999); Kiskőrös/Akasztó (MZA 90898. – Magyar Zoltán gy., 2005); Dercen (MZA 94649. – Magyar Zoltán gy., 2012); Mátyóc (MZA 97430. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

ER: Türe (AFAR F 13546. – Vöö Gabriella gy., 1972); Szentmáté (Magyar Zoltán, 2012a, 559–560. – Bíró Ilona gy., 1998); Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 345–346.); Szilágyszentkirály – 2 (Magyar Zoltán, 2007, 419.); Szentmáté – 4 (MZA 60408–60411. – Orbán Dániel gy., 2003); Mezőverese gyháza (MZA 76388. – Magyar Zoltán gy., 2010); Magyar nemegye (Magyar Zoltán, 2011a, II. 302.); Mezőverese gyháza, Szentmáté – 2 (Magyar Zoltán, 2011a, 167–168. – Orbán Dániel gy.); Visa (Magyar Zoltán, 2012a, 561.); Rév (MZA 94393. – Magyar Zoltán gy., 2012).

SZ: Ditró (EA 3058/7. – Diószegi Vilmos gy., 1952); Gelence (MZA 57508. – Fülöp Imre gy., 1974); Andrásfalva – 2, Déva: Csángótelep, Józseffalva (Bosnyák Sándor, 1977, 157–158.); Ditró (Földes László, 1978, 37.); Fenyőkút – 5, Korond – 2, Pálpataka – 2 (EA 24926/13., 33–43. – Gagy József gy., 1982–1991); Gyimes: Hidegség pataka, Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 59., 59–60.); Gyimes: Bálványos pataka (Bosnyák Sándor, 1992a, 15.); Etéd (Gagy József, 1992, 61.); Gyimes: Hidegség pataka (Gagy József, 1992, 64.; 1997, 51.); Fenyőkút – 2 (Gagy József, 1992, 62–63.; 1997, 49–50.; 1998, 85.); Szentegyháza – 3 (Gagy József, 1992, 63–64.; 1997, 50–51.); Méréfalva (Gagy József, 1997, 53.); Székelypálfalva (Zsidó Ferenc, 2000, 73.); Felcsík (Derjanecz Anita, 2001, 352.); Gyimes: Sánta-telek, Kóstelek (Magyar Zoltán, 2003, 542–543., 544.); Gyimes: Farkasok pataka (Magyar Zoltán, 2008b, 155.; 2009c, 113.); Szárhegy (Tatár Sarolta, 2010, 101.); Csíkmenaság, Csíkszentmárton, Orotva, Székelyvarság (Magyar Zoltán, 2011a, I. 149., 160., 229.); Lövéte (Magyar Zoltán, 2011d, 212.)

MO: Pusztina (Bosnyák Sándor, 2001b, 124.).

N 31.1. A vasmadarak tojásai (A megjövendölt bombázók). Olyan világ lesz majd, hogy a fekete madarak/vasorrú madarak olyan tojásokat tojnak a levegőben, amely ha földet ér, felrobban és elpusztítja a házakat és az embereket: „Jönnek vasorrú madarak, akik árvát sokat hagynak”.

AF: Dóc, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 60., 60–61.); Karcag (Dobos Ilona, 1986, 227.).

SZ: Ditró (Földes László, 1978, 37.); Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 59–60.).

N 32. A ló nélküli szekerek (A megjövendölt autók). Olyan világ lesz majd, hogy ló nélküli szekerek/lőcsetlen kocsik/vasszekerek/tüzes szekerek/ördögszekerek/vak lovak fognak közlekedni az utakon. / Olyan világ lesz, hogy megveri a vaskerék a fakereket.

DT: Páty (EA 7516/49. – Dobos Ilona gy., 1965); Szebény (*Örökség*, 1992/2. 25. – Bosnyák Sándor gy., 1986); Kapca (Magyar Zoltán, 2010, 186.); Zsigárd (MZA 71490. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2010).

FF: Hollókő (EA 7556/58. – Dobos Ilona gy., 1965); Tokaj (HOMNA 2104/101. – Szabó Lajos gy., 1968); Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 67–68.); Ipolybalog, Nagycétény (MZA 83621., 84106. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2007, 2010).

AF: Doboz (DENIA 1047/67. – Csapóné Tábori Hajnalka gy., 1968); Nagyér (Polner Zoltán, 2001, 121. – 1976); Apátfalva, Bökény – 2, Dóc, Makó – 2, Királyhegyes, Szőreg (Polner Zoltán, 1980, 51., 59., 61–62., 72–73.); Karcag (Dobos Ilona, 1986, 227.); Kiskőrös (MZA 90899. – Magyar Zoltán gy., 1990); Apátfalva – 3 (MZA 7947., 10470., 10478. – Sinkó Rozália gy., 1999); Kiskőrös/Akasztó (MZA 90898. – Magyar Zoltán gy., 2005).

ER: Magyarlóna* (Magyar Zoltán, 2004, 346.); Szilágyszentkirály – 2 (Magyar Zoltán, 2007, 419.); Szentmáté – 4 (MZA 60408–60411. – Orbán Dániel gy., 2003), Datk (MZA 91522. – Magyar Zoltán gy., 2010).

SZ: Andrásfalva, Déva: Csángótelep, Józseffalva (Bosnyák Sándor, 1977, 156–157.); Fenyőkút – 5, Korond – 2, Pálpataka – 2 (EA 24926/13., 33–43. – Gagy József gy., 1982–1991); Gyimes: Hidegség pataka (Salamon Anikó, 1987, 59.); Etéd (Gagy József, 1992, 61.); Fenyőkút (Gagy József, 1997, 49–50.; 1998, 85.); Ditró – 3 (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 266–269. – Trucz Pál Péter gy., 1994); Gyimes: Hidegség pataka, Csíkcsatóság, Máréfalva (Gagy József, 1997, 51–53.); Székelypálfalva (Zsidó Ferenc, 2000, 73.); Felesík (Derjanecz Anita, 2001, 352.); Gyimes: Sántatelek, Kóstelek (Magyar Zoltán, 2003, 542–544.), Csíkszentkirály (Tánczos Vilmos, 2008, 213.); Szárhegy (Tatár Sarolta, 2010, 101.); Csíkszentmárton (Magyar Zoltán, 2011a, I. 149.).

N 33. A vasszekeket húzó vasparipák (A megjövendölt vonatok). Olyan világ lesz majd, hogy vason futó vasparipák vasszekeket fognak húzni maguk után, melyekbe akár egy egész falu népe is belefér.

DT: Órimagyarósd (EA 17482/54. – Avas Kálmánné gy., 1972).
FF: Tokaj (HOMNA 2104/101. – Szabó Lajos gy., 1968).
ER: Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 446.).
SZ: Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 1977, 156–157.); Fenyőkút – 2 (EA 24926/34–38., 41–42. – Gagy József gy., 1984); Szentegyháza (Gagy József, 1992, 64.); Fenyőkút (Gagy József, 1992, 62–63.; 1997, 50.; 1998, 85.); Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 268. – Balázs Mónika gy., 1994); Gyimes: Kóstelek (Magyar Zoltán, 2003, 544.); Szárhegy (Tatár Sarolta, 2010, 101.).

N 33.1. A megjövendőlt villamos. Olyan világ lesz majd, hogy a városokban földre fektetett vasakon fogja egy ló húzni az embereket.
FF: Garbócbogdány (MZA 84818. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2008).

N 34. A vasökrök (A megjövendőlt traktorok). Olyan világ lesz, hogy a földeket vasökrök/piros vak lovak/piros orrú madarak fogják felszántani.
ER: Visa (Magyar Zoltán, 2012a, 561–562.).
SZ: Ditró (EA 3058/7. – Diószegi Vilmos gy., 1952); Gyergyószentmiklós (Enyedi Emese, 1992, 123.); Gyimes: Gyepece (MZA 354. – Magyar Zoltán gy., 1996); Gyimes: Gyepece (Magyar Zoltán, 2003, 545.).

N 35. A megjövendőlt cséplőgép. Olyan világ lesz, hogy a lovak és emberek helyett egy tüzes masina fogja csépelni a gabonát.
AF: Bátorliget (Ortutay Gyula, 1940, 382–383.).

N 36. A megjövendőlt motorok. Olyan világ lesz, hogy tüzes gépek fogják vinni az embereket két keréken.
ER: Szentmáté (MZA 60408. – Orbán Dániel gy., 2003); Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 59.); Gyimes: Farkasok pataka (Magyar Zoltán, 2008b, 155.).

N 37. A vasparipák (A megjövendőlt kerékpár). Olyan világ lesz, hogy az emberek két keréken fognak járnival a kereket a lábukkal hajtva.
AF: Doboz (DENIA 1047/67. – Csapóné Tábori Hajnalka gy., 1968); Dóc (Polner Zoltán, 1980, 59.).
ER: Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 446.).
SZ: Gyimes: Hidegség pataka (Salamon Anikó, 1987, 59.); Gyimes: Gyepece (MZA 354. – Magyar Zoltán gy., 1996); Gyimes: Gyepece (Magyar Zoltán, 2003, 545.); Gyimes: Farkasok pataka (Magyar Zoltán, 2008b, 155.; 2009c, 113.).

N 38. „A vaskerek megveri a fakereket”. Olyan világ lesz, hogy a fakereket felváltja a vaskerek: még a fakerekre is vasráfot húznak majd/mindenhol vasekék és vasboronák fogják művelni a földet.

AF: Bátorliget (Ortutay Gyula, 1940, 382–383.).

ER: Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 345–346.); Datk (MZA 91522. – Magyar Zoltán gy., 2010).

N 41. A cérnával behálózott világ.

N 41.1. A megjövendőlt villanyvezetékek. Olyan világ lesz, hogy a világot keresztül-kasul behálózzák majd dróttal és cérnával, és minden hegyen keresztül lesz.

AF: Apátfalva (Polner Zoltán, 1980, 63.).

ER: Mezőverese gyháza (MZA 76388. – Magyar Zoltán gy., 2010); Aknasugatag (Magyar Zoltán, 2011a, II. 402.); Mezőverese gyháza – 3, Kékes, Szentmáté – 2 (Magyar Zoltán 2011a, 167–168., 169.; 2012a, 558–561. – Orbán Dániel gy.).

SZ: Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 1977, 156–157.); Fenyőkút – 3, Korond, Pálpataka – 2 (EA 24232/13., 39–41., 43. – Gagy József gy., 1984–1991); Fenyőkút (Gagy József, 1992, 62.; 1997, 49–50.; 1998, 85.); Székelypálfalva (Zsidó Ferenc, 2000, 73.).

N 41.2. A megjövendőlt telefon. Olyan világ lesz, hogy az emberek egy dróton/cérnán keresztül tudnak majd beszélni egymással, akár egyik országból a másikba is.

FF: Nagycétény (MZA 83620. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2007).

ER: Mezőverese gyháza (Magyar Zoltán, 2011a, II. 168.; 2012a, 559. – Orbán Dániel gy.).

SZ: Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 1977, 157.); Fenyőkút – 4, Korond – 2, Pálpataka (EA 24926/13., 33., 39–42. – Gagy József gy., 1984–1991); Fenyőkút (EA 24926/45. – Gagy József gy., 1991); Fenyőkút (Gagy József, 1992, 62.; 1997, 49.; 1998, 85.); Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 266. – Bajkó Róbert gy., 1994).

N 42. A megjövendőlt televízió. Olyan világ lesz, hogy minden házban zenekar lesz, minden házban muzsika fog szólni/hogy a halottak hangját fogják hallani a szobában egy dobozból/hogy az akkori emberek ellátnak majd a világ minden részébe.

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 67–68.); Nagycétény, Lukanénye (MZA 83620., 84107. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2007, 2010).

AF: Csanádpalota (Polner Zoltán, 1980, 63.).

ER: Aknasugatag (Magyar Zoltán, 2011a, II. 402.); Szentmáté (Magyar Zoltán, 2011a, 168–169.; 2012a, 560–561. – Orbán Dániel gy.).

SZ: Szentegyháza (Gagy József, 1992, 64.; 1997, 50.); Gyimes: Gyepece (Magyar Zoltán, 2003, 545.).

N 43. A megjövendőlt vízvezetékek. Olyan világ lesz, hogy a víz vasakon fog érkezni/hogy a házban a falból vizet folyathatnak az emberek.

FF: Garbócbogdány (MZA 84818. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2008).

SZ: Felcsík (Derjanecz Anita, 2001, 353.).

N 43.1. A megjövendőlt kőkutak. Olyan világ lesz, hogy minden udvaron kút lesz.

AF: Bökény (Polner Zoltán, 1980, 63.); Apátfalva – 3 (MZA 7947., 10470., 28408. – Sinkó Rozália gy., 1999).

SZ: Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 1977, 157–158.).

N 44. A megjövendőlt aszfaltos utak. Olyan világ lesz, hogy az országban teknőhátú/teknősbéka hátú/bogárhátú utak lesznek, és az emberek azokon fognak közlekedni.

SZ: Szentegyháza – 3 (Gagy József, 1992, 63–64.; 1997, 50–51.); Gyimes: Hidegség pataka (Gagy József, 1997, 51.).

N 45. A megjövendőlt tömbházak. Olyan világ lesz, hogy olyan épületek épülnek majd, hogy az emberek egymás hátán fognak lakni. / Olyan épületek fognak épülni, melyeken nem lesz kereszt. / Olyan házak lesznek az útkereszteződésekben, hogy ha onnét az emberek vásárolnak és esznek abból, meggyógyulnak (= gyógyszerházak).

DT: Nádszeg (MZA 90758. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2011).

SZ: Ditró – 3 (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 266–268. – Trucza Péter Pál gy., 1994).

N 46. A megváltozott lakóházak.

N 46.1. A megjövendőlt cserepes házak. Olyan világ lesz, hogy a szalmatetőt házakat felváltják majd a vörös tetejű házak/a földdel (= égetett agyaggal) fedett házak.

ER: Türe (AFAR F 13546. – Vöö Gabriella gy., 1972).

SZ: Gyimes: Antalok száda (Magyar Zoltán, 2003, 543.).

N 46.2. A megjövendőlt kémények. Olyan világ lesz, hogy minden háztetőn piros kutya ül majd/hogy egy házon két-három kőkémény is magasodik majd.

AF: Apátfalva, Bökény – 2, Királyhegyes, Kövegy, Makó – 2 (Polner Zoltán, 1980, 61–63., 72.); Apátfalva – 4 (MZA 7947., 10470., 28400., 28408. – Sinkó Rozália gy., 1999); Nagyér (Polner Zoltán, 2001, 121. – 1976).

N 46.3. A füst nélküli kémények. Olyan világ lesz, hogy a házban sütnék-főznek, a kémény mégsem fog füstölni.

AF: Apátfalva (Polner Zoltán, 1980, 63.).

N 46.4. A megjövendőlt kerítések. Olyan világ lesz, hogy a sövénykerítéseket mindenütt felváltják majd a kőkerítések.

AF: Bökény (Polner Zoltán, 1980, 63.); Apátfalva (MZA 28408. – Sinkó Rozália gy., 1999).

N 46.5. A megjövendőlt kőutak. Olyan világ következik, hogy minden ház udvarán kőút lesz majd.

AF: Nagyér (Polner Zoltán, 2001, 121. – 1976).

N 46.6. A többablakos házak. Olyan világ lesz, hogy két-három ablak is lesz a házakon.

AF: Bökény (Polner Zoltán, 1980, 62.).

N 49. Egyéb megjelenő technikai eszközök.

N 49.1. A megjövendőlt varrógép. Olyan világ lesz, hogy az asszonyok nem kézzel, hanem géppel varrnak majd.

DT: Gersekarát (SMK 156/XI. 1. – Dömötör Sándor gy., 1951).

N 49.2. A megjövendőlt karóra. Olyan világ lesz, hogy az emberek egy műszert szerelnek a karjukra, amely mutatja majd nekik a pontos időt.

SZ: Ditró – 2 (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 267–268., 268. – Truczsa Péter Pál gy., 1994).

N 50. Egyéb megjövendőlt modernizációs változások.

N 50.1. A megsokasodó malmok. Olyan világ lesz, hogy minden völgyben malom lesz/minden tizedik háznak malma lesz/minden háznál malom lesz és az emberek otthon örölnék majd.

ER: Kide (Vajkai Aurél, 1943, 51.); Mezőverese gyháza – 2 (MZA 60412., 60413. – Orbán Dániel gy., 2002); Mezőverese gyháza (MZA 76388. – Magyar Zoltán gy., 2010); Kékes, Mezőverese gyháza (Magyar Zoltán, 2011a, II. 167–168., 169.); Mezőverese gyháza – 3 (Magyar Zoltán, 2011a, 167–168.; 2012a, 558–559., 561. – Orbán Dániel gy.); Kékes (Magyar Zoltán, 2012a, 558–559. – Orbán Dániel gy.); Visa (Magyar Zoltán, 2012a, 562.). Sz: Gyimes: Hidegség pataka (Salamon Anikó, 1987, 59.).

N 50.2. A megsokasodó kemencék. Olyan világ jön, hogy minden asszonynak külön kemencéje lesz.

ER: Alsórakos (AFAR Mg. 1761. II. cc. – Faragó József gy., 1968).

N 50.3. A sarki boltok. Olyan világ jön, hogy minden sarkon bolt lesz.

AF: Tápé (Polner Zoltán, 1980, 69.).

ER: Visa (Magyar Zoltán, 2012a, 562.).

N 50.5. Egyéb jövendölések. Az életmód átalakulására vonatkozó egyéb jövendölések.

AF: Bökény (Polner Zoltán, 1980, 64.).
SZ: Máréfalva (Gagy József, 1997, 53.).

N 51–60. A meglazult erkölcsök

N 51. A női viselet megváltozása.

N 51.1. A túlzott cicoma. Olyan világ jön, hogy a nők selyembe, bársonyba, minél drágább cifra ruhákba öltöznek, s úgy öltöztetik még a gyermekeiket is.

AF: Bökény, Földeák – 2, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 73., 74., 77.).
ER: Alsórákos (AFAR Mg. 1761. II. cc. – Faragó József gy., 1968); Inaktelke (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).
SZ: Gyimes: Jávárdi pataka – 2 (Salamon Anikó, 1987, 57–58., 59–60.); Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 269. – Fülep Ibolya gy., 1994); Gyergyókilyénfalva (Gagy József, 1997, 53.).

N 51.2. A szemérmetlen öltözet. Olyan világ jön, hogy a nők kurtára szabott szoknyát, szorosan testhez simuló ruhát/bugyit viselnek majd.

AF: Pusztamérges (MFMNA 38-1967/24. – Szabó Mátyás gy., 1955); Földeák, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 67., 69.); Mátyóc (MZA 97431. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).
SZ: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 57.); Szentegyháza (Gagy József, 1992, 63.; 1997, 50.), Gyergyószentmiklós (EA 27257/49. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995); Szépvíz (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

N 51.3. A magassarkú cipő. Olyan világ jön, hogy a nők majd üveg cipőt/magas sarkú cipőt viselnek, mely alatt egy madár/béka/egér/pocok is keresztülbújhat.

DT: Pörböly (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).
ER: Magyarléta (Magyar Zoltán, 2004, 445.).
AF: Királyhegyes (Polner Zoltán, 1980, 69.), Apátfalva (MZA 7947. – Sinkó Rozália gy., 1999).
SZ: Ditró (Gencsy István, 1905, 328.; Szücs István – Gencsy István, 1905, 61.); Sepsibükszád (MZA 57565. – Kakas Zoltán gy., 1975); Andrásfalva – 2 (Bosnyák Sándor, 1977, 157., 157–158.); Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 57–58.); Gyergyószentmiklós (EA 27257/49. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995); Gyimes: Antalok száda (Magyar Zoltán, 2003, 543.).

N 51.4. A megváltozó hajviselet. Olyan világ jön, hogy a nők boglyaszerűvé bodorítják/rövidre vágatják majd a hajukat.

KM: H. n. (Nagy Ilona, 1977, 731.).

DT: Zsigárd (MZA 71490. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2010).
AF: Mindszent, Tápé – 2 (Polner Zoltán, 1980, 65., 69., 77.).
SZ: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 59–60.).

N 51.5. A kifestett körmök. Olyan világ lesz, hogy a nők festeni fogják a körmüket.
SZ: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 59–60.).

N 51.6. A nadrágot húzó nők. Olyan világ lesz, hogy a nők férfiakhoz hasonlóan nadrágot viselnek majd.

DT: Pörboly (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.); Nádszeg (MZA 90785. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2011).
FF: Zsére (Magyar Zoltán, 2002, 162–163.).
AF: Földeák, Tápé – 2 (Polner Zoltán, 1980, 67–68., 77.); Nagyszelmenc (MZA 97429. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).
ER: Magyarléta, Szucság (Magyar Zoltán, 2004, 444–445., 446–447.).
SZ: Szentegyháza (Gagy József, 1992, 63.); Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 267. – Puskás Magdolna gy., 1994); Gyergyószentmiklós (EA 27257/49. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995); Ditró (Magyar Zoltán, 2011a, I. 160.).
MO: Pusztina (Bosnyák Sándor, 2001b, 124.).

N 52. A férfiak és nők hasonlósága. Olyan világ jön, hogy a férfiakat alig lehet majd megkülönböztetni a nőktől: a nők is úgy kezdenek öltözni, mint a férfiak, a férfiak megnövesztik, a nők levágatják a hajukat stb.

KM: H. n. (Nagy Ilona, 1977, 731.); Budapest (Dobos Ilona, 1986, 228.).
FF: Terbeléd (Telekiné Nagy Ilona, 1994, 34.); Zsére (Magyar Zoltán, 2002, 162–163.); Tereske (MZA 91516. – Magyar Zoltán gy., 2011).
AF: Baks, Földeák, Makó, Mindszent, Tápé – 4 (Polner Zoltán, 1980, 60–62., 65., 67–69.); Jászárokszállás (*Örökség*, 1992/2. 25. – Bosnyák Sándor gy., 1986).
ER: Magyarléta, Szucság (Magyar Zoltán, 2004, 444–445., 446–447.).
SZ: Ditró – 2 (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 267–268. – Trucza Péter Pál gy., 1994); Gyergyószentmiklós (EA 27257/49. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995); Korond (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).
MO: Pusztina (Bosnyák Sándor, 2001b, 124.); Trunk (Peti Lehel, 2004, 54.); Magyarfalu (MZA 97178. – Iancu Laura gy.).

N 53. A nők meglazult erkölcsé. Olyan világ jön, amelyben a nők levetik erkölcsi gátjaikat: úgy isznak és dohányoznak majd, mint a férfiak, általános lesz körükben a részegeskedés, a kurvaság, a szabad szerelem.

KM: H. n. (Nagy Ilona, 1977, 731.).
FF: Tereske (MZA 91516. – Magyar Zoltán gy., 2011).
AF: Földeák (Polner Zoltán, 1980, 67.).

SZ: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 57.); Szentegyháza (Gagy József, 1992, 63.; 1997, 50.), Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 269. – Fülöp Ibolya gy., 1994); Korond (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).
MO: Lészped* (Bosnyák Sándor, 2001b, 126.).
→ *Eredetmagyarázó mondák.*

N 53.1. A megszűnő szégyen. Olyan világ jön, hogy a nők minden szégyenérzetüket levetkőzik majd. / Amikor a vadmurom/a székvirág/a „szemérem dudó”/ stb. közepén lévő piros folt nyomtalanul eltűnik, akkor megszűnik majd teljesen a nők szégyene. Valaha a virág közepe teljesen bordó volt, de manapság már alig látszik benne némi piros pont. / Amikor a sárgarépanak már nem lesz édes a közepe, teljesen odavész a nők szégyenérzete.

FF: Nagyszalánc (EA 12152/6. – Földessy Józsefné gy., 1944); Ipolyvarbó (MZA 84282. – Varga Norbert gy.).

AF: Szeged vidéke (Kálmány Lajos, 1893, 67.); Apátfalva, Csanádpalota, Kiszombor, Klárafalva – 2 (Polner Zoltán, 1980, 66–68., 76.); Apátfalva (MZA 28400. – Sinkó Rozália gy., 1999); Jánoshida* (Töröcsik István, 2003, 250.).

ER: Magyarléta (Magyar Zoltán, 2004, 444–445.); Mezőköbölkút (Magyar Zoltán, 2012a, 139. – Orbán Dániel gy.); Rév – 2 (MZA 94395., 94464. – Magyar Zoltán gy., 2012).

SZ: Andrásfalva, Hadikfalva (Bosnyák Sándor, 2001b, 124–125., 125.).

MO: Diószén*, Szabófalva (Bosnyák Sándor, 1980, 38.); Külsőrekecsin (Harangozó Imre, 2001, 267.).

→ *Eredetmagyarázó mondák; → Egyéb, csodás módon megmutatkozó jelek.*

N 54. A családi kötelékek felbomlása.

N 54.1. A szülők és gyermekeik viszálya. Olyan világ jön, hogy apa a fiával, anya a lányával, fiú az apjával ellentétbe kerül: veszekszenek/tettleg bántalmaznak/perbe hívják/megölik egymást.

KM: H. n. (Nagy Ilona, 1977, 731.).

DT: Radamos – 2 (Töröcsik István, 1999, 418., 422.).

AF: Egyházaskér (Kálmány Lajos, 1893, 67.); Klárafalva, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 69.); Tarpa (Bosnyák Sándor, 2001b, 124.).

ER: Mezőveresegyháza – 2, Szentmáté (MZA 28567., 60412., 60409. – Orbán Dániel gy., 2002, 2003); Mezőveresegyháza (Magyar Zoltán, 2011a, II. 167.; 2012a, 568. – Orbán Dániel gy.).

SZ: Fenyőkút (EA 24926/39–40. – Gagy József gy., 1991); Hertelendyfalva (Bosnyák Sándor, 1992c, 16.); Szépvíz (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.), Felcsík (Derjanecz Anita, 2001, 352.).

MO: Pusztina (Bosnyák Sándor, 2001b, 124.).

N 54.2. A vizálykodó testvérek. Olyan világ jön, amelyben az édestestvérek egymásra támadnak, az örökségért összeverekednek/törvényre mennek majd.

DT: Radamos (Törőcsik István, 1999, 422.).

ER: Inaktelke (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.); Mezőverese gyháza (MZA 60412. – Orbán Dániel gy., 2002).

SZ: Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75–76.).

MO: Pusztina, Lészped (Bosnyák Sándor, 2001b, 124., 128.).

N 54.3. A nőuralom. Olyan világ jön, amelyben az asszonyok lesznek a családfeők és ők parancsolnak majd a férfiaknak.

AF: Tápé (Polner Zoltán, 1980, 77.).

N 54.4. A meg nem születő gyermekek. Olyan világ jön, amikor az asszonyok nem fognak szülni/amikor alig születnek majd gyermekek.

DT: Pilismarót (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

AF: Kiszombor, Mindszent, Földeák (Polner Zoltán, 1980, 42., 65., 66.).

SZ: Korond (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).

N 55. A megsokasodó kocsmák. Olyan világ jön, hogy minden utcasarkon lesz kocsmá/kupleráj/minden háznál kocsmá lesz.

AF: Apátfalva, Ferencszállás/Petőfiszállás, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 70.).

ER: Kide (Vajkai Aurél, 1943, 51.); Mezőverese gyháza – 2 (MZA 60412., 60413. – Orbán Dániel gy., 2002); Visa (Magyar Zoltán, 2012a, 562.).

SZ: Gyimes: Hidegség pataka (Salamon Anikó, 1987, 59.); Gyimes: Antalok száda (Magyar Zoltán, 2003, 543.).

MO: Magyarfalu (MZA 97178. – Iancu Laura gy.).

N 57. A meg nem tartott ünnepek. Olyan világ lesz, hogy az emberek nem tisztelik/nem tartják meg az egyházi ünnepeket/a hétköznapok egybemosódnak a vasárnapkal.

AF: Jászság (Törőcsik István, 1999, 4–17.).

ER: Szék (Bosnyák Sándor, 2001b, 127.).

SZ: Hertelendyfalva (Bosnyák Sándor, 1992c, 17.).

N 58. Az eluralkodó vallástalanság. Olyan világ lesz, hogy az emberek eltávolodnak Istentől, nem járnak templomba, nem tartják be a vallási törvényeket.

DT: Radamos (Törőcsik István, 1999, 418.).

FF: Szürnyeg (MZA 97437. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

SZ: Istensegítség (Bosnyák Sándor, 1977, 153.); Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 59–60.).

N 59. A megszaporodó bűncselekmények. Olyan világ lesz, hogy az emberek körében általánossá válik a lopás/csalás/a gyilkosságok.

AF: Jászság (Törőcsik István, 2005, 59.).

SZ: Gyimes: Tarhavas száda (Magyar Zoltán, 2003, 680.).

N 61–70. Gyökeres társadalmi változások

N 61. A kommunizmus eljövetele. Olyan világ jön, hogy az emberek egyformák lesznek: a kondás is kerékpáron/a fejnő selyemkötényben jár majd/a parasztot nem lehet majd megkülönböztetni az úrtól/a szobalányt a nagyságos asszonytól.

FF: Hollókő (EA 7556/58. – Dobos Ilona gy., 1965).

AF: Bökény (Polner Zoltán, 1980, 73.).

ER: Kisbács* (Magyar Zoltán, 2004, 446.).

SZ: Ditró – 2 (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 268., 269. – Trucza Péter Pál gy., 1994), Csíkcsatószeg (Gagy József, 1997, 52.).

N 62. Az üldözött urak. Olyan világ jön, amelyben üldözni fogják a tegnapi urakat: a bírót a Maros hídjára akasztják fel/csak azt nem büntetik meg, akinek kérges a tenyere.

AF: Földeák, Makó – 3, Nagyér (Polner Zoltán, 1980, 70–75.).

FF: Terbeléd (Telekiné Nagy Ilona, 1994, 34.).

N 62.1. A kastélyparkban legelő disznócsorda. Olyan világ jön, amikor a kastélyok parkjában disznó- és marhacsordák fognak járni.

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2012a, 559–560. – Bíró Ilona gy., 1998);

Szentmáté – 2 (Magyar Zoltán, 2011a, II. 167.; 2012a, 558., 559. – Orbán Dániel gy.).

N 63. Az üldözött vallás. Olyan világ lesz, hogy a vallást, a papokat üldözni fogják.

DT: Gersekarát (SMK 156/XI. 1. – Dömötör Sándor gy., 1951).

SZ: Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 267. – Puskás Magdolna gy., 1994);

Szárhegy (EA 27257/50. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995).

N 64. A megjövendölt kollektivizálás. Olyan világ lesz, hogy az emberektől elveszik majd a földeket, a kerteket lebontják és minden terület az államé lesz/az emberektől elveszik az állataikat/nem a saját csűrökbe hordják majd be a gabonát/közös konyhán esznek majd az emberek.

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 68.).

AF: Bátorliget* (Ortutay Gyula, 1940, 382.); Apátfalva, Földeák, Kiszombor (Polner Zoltán, 1980, 72–73.); Szirénfalva (MZA 97432. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

ER: Kide (Vajkai Aurél, 1943, 51.); Magyarléta, Magyarvista (Magyar Zoltán, 2004, 445., 446.).

SZ: Lókod (Magyar Zoltán, 2011d, 212. – Balácsi Domokos gy., 1980-as évek); Gyimes: Barackos pataka, Hidegség pataka (Gagyi József, 1992, 64.; 1997, 51.); Atyha – 3, Máréfalva (Gagyi József, 1997, 52.; 1998, 87–88., 136–137.); Máréfalva (Keszeg Vilmos – Peti Lehel – Pócs Éva szerk., 2009, 213., 220. – Gagyi József gy.).

N 64.1. A kiürült falvak. Olyan világ jön, amikor a falvakban csak az öregek maradnak, mert a fiatalok mind a városokra húzódnak majd.

SZ: Atyha (Gagyi József, 1997, 52.); Atyha (Gagyi József, 1998, 87.).

AF: Csanádpalota* (Polner Zoltán, 1980, 76.).

N 65. Az úri betyárok. Olyan világ jön, amikor a rablók az erdőkből beköltöznek az irodákba, s a pénzt nem ők veszik el, hanem maguk az emberek viszik majd oda nekik.

AF: Csanádpalota (Polner Zoltán, 1980, 75.).

ER: Bodonkút, Datk (MZA 82844., 91522. – Magyar Zoltán gy., 2006, 2010).

SZ: Zetelaka (Magyar Zoltán, 2011a, I. 229.).

N 66. A megjövendőlt jegyrendszer. Olyan világ lesz, amikor majd a kenyeret is megbélyegzik és úgy osztják ki a nép között/amikor cédulával mennek majd a malomba/amikor majd a sorban állóknak csak jegyre adnak ételmelet.

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 67–68.).

AF: Földeák, Szegvár (Polner Zoltán, 1980, 73., 74.).

SZ: Szentegyháza – 2 (Gagyi József, 1997, 50.).

N 67. Az adókkal megnyomorított emberek.

N 67.1. A megadóztatott ivóvíz. Olyan világ jön, amikor még az ivóvízért is fizetni kell majd.

AF: Csanádpalota (Polner Zoltán, 1980, 76.).

N 67.2. A megadóztatott szemét. Olyan világ jön, amikor még a söprű és az összesöpört szemét után is adót kell fizetni.

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 68.).

N 67.3. A megadóztatott kutyák. Olyan világ jön, hogy még a kutyák után is adót kell majd fizetni.

FF: Kesznyéten (Galuska Imre, 1992, 46.).

AF: Hajdúság (Mocsár Gábor, 1973, 137.; Lukács László, 2007, 33–34.); Tiszafüred (Füvessy Anikó, 1982, 606.).

N 68. A megjövendölt infláció. Olyan világ jön, amikor a pénz értékét veszti majd.

DT: Kapca (Magyar Zoltán, 2010, 186.).

AF: Földeák* (Polner Zoltán, 1980, 75.); Tiszafüred (Füvessy Anikó, 1982, 606.).

N 68.1. A bőrpénz. Bőrpénz lesz az utolsó időkben és azzal fognak fizetni az emberek.

DT: Órimagyarósd (EA 17482/54. – Avas Kálmánné gy., 1972), Pörböly (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

AF: Karcag (Dobos Ilona, 1986, 227.).

N 69. Az európai államok szétesése. Eljön majd az az idő, amikor az országok több részre esnek/feldarabolják azokat: Magyarország négyfelé fog szakadni és csak annyi marad belőle, hogy a térképen rátehetjük az ujjunkat/A Szovjetunió tizenhét részre fog szétesni/Jugoszlávia hét részre fog szétesni/Romániát akarata ellenére fel fogják darabolni.

DT: Radamos* (MZA 90961. – Magyar Zoltán gy., 2011).

AF: Szinyér* (Magyar Zoltán, 2009b, 54.).

ER: Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 345–346.).

SZ: Atyha, Siklód (Gagy József, 1997, 53., 53–54.; 1998, 86.).

N 70. Egyéb jövendölések.

N 70.1. Az aranytehén. Lesz majd egy aranytehén a faluban, amely a havasok alján fog vizet inni. (A jövendölés arra a tejporgyárra vonatkozik, amely az ötvenes években felépült a községben, és amelynek vizét valóban nyolc kilométer távolságból vezették be.)

SZ: Gyergyóremete (Tatár Sarolta, 2010, 101.).

N 70.2. A megjövendölt templom. Épülni fog a város főutcáján több templom. / Épülni fog majd a községben egy kéttornyú templom, aminek a tornyában fa fog nőni, és amikor egy ölnyire megnő, akkor vér fog folyni belőle. (Ditróban a 20. század elején valóban felépült egy hatalmas kéttornyú templom, amelynek a tornyán kétszer is kinőtt egy-egy fa, jelezve előre az első és a második világháborút.)

AF: Makó (Polner Zoltán, 1980, 70.).

SZ: Ditró/Szárhegy (Magyar Zoltán, 2011a, I. 158. – Lőrincz József gy., 1942); Ditró (EA 3058/7. – Diószegi Vilmos gy., 1952); Gyergyóremete (Tatár Sarolta, 2010, 101.); Ditró (Magyar Zoltán, 2011a, I. 160–161.).

N 70.3. A megjövendölt díszkapuk. Eljön majd az az idő, amikor a települések bejáratánál hatalmas díszkapuk fognak állni.

SZ: Máréfalva – 3 (Keszeg Vilmos – Peti Lehel – Pócs Éva szerk., 2009, 213., 219–220.).

N 70.4. A hetedíziglieni átok. Az emberiségre visszahull a tudása/a tudomány általi átok, és a bekövetkező csapások a hetedíziglieni ivadékokat is sújtani fogják majd.

AF: Makó (Polner Zoltán, 1980, 44.).

N 70.5. A hamis próféták. A világ vége felé nagyon sok szekta lép fel, melyek házról-házra járnak majd téríteni az embereket.

ER: Inaktelke, Szék – 2 (Bosnyák Sándor, 2001b, 126., 127.).

N 70.6. A fehér holló. Akkor kezdődik majd a rossz világ, ha fehér holló (a római pápa) fogja járni a világot, akkor robban majd ki a háború.

FF: Jólész (Magyar Zoltán, 2011c, 188.).

N 71–90. Az utolsó háború (A harmadik világháború)

N 71. A megjövendőlt harmadik világháború.

N 71.1. Üstökös által megjövendőlt harmadik világháború. Amikor az üstökös még egyszer megjelenik, akkor fog kitörni a harmadik világháború.

AF: Apátfalva (MZA 7955. – Sinkó Rozália gy., 1999); Hajdúböszörmény* (HMNA 1019. – Szekeres Gyula gy., 2000).

SZ: Bardóc (Magyar Zoltán, 2011b, 199.).

→ *A háború előjelei.*

N 71.2. Szivárvány által megjövendőlt harmadik világháború. Amikor keleten megjelenik az égen a szivárvány, akkor fog kitörni a harmadik világháború.

AF: Apátfalva (MZA 7955. – Sinkó Rozália gy., 1999).

Dóc (Polner Zoltán, 1980, 43.).

N 71.3. A ditrói nagytemplom fája. A ditrói kéttornyú templom tetején egy fa fog kinőni, és amikor ez a fa kitörik/kivágják, akkor jön el a világ vége/akkor fog kiütni a harmadik világháború.

SZ: Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 269. – Ferenczi Katalin gy., 1994); Ditró (MZA 62735. – Magyar Zoltán gy., 1997); Székelykeve* (Lammel Annamária – Nagy Ilona, 1995, 292.).

→ *MZ IV. N 96.3. A templomból kinövő fa.*

N 71.5. Az ős ember templomi jóslata. A város/a falu lakóit éjjeli harangszó/maguktól meggyulladó mécsesek hívják a templomba, ahol a szószékben egy nagyszakállú ős öregembert pillantanak meg, aki egy nagy könyvből olvas. A titokzatos idegen az embereknek megjósolja a közelgő nagy vérontást.

AF: Füzesgyarmat* (Ipolyi Arnold, 2006, 379. – 19. század közepe).

ER: Mezőség (Keszeg Vilmos, 1991, 3. – Gagy József gy.; Gagy József, 1998, 122.).

N 71.6. Az eltűnő autóstoppos. Az országúton egy asszony leint egy luxus-kocsit, és utazás közben egy idő után kivesz a zsebéből egy csomag megalvadt vért, majd közli a sofőrrel, hogy nemsokára nagy háború lesz. Amint ezt a jövendölést elmondja, nyoma vész a száguldó autóból.

SZ: Szentegyháza (Gagy József, 1997, 59.; 1998, 56. – 1987); Székelyföld (Gagy József, 1998, 121–122.).

N 71.8. A budapesti szikra. A harmadik világháború Magyarországon fog kezdődni/a budapesti szikra fogja kirobbantani a végső háborút.

DT: Radamos (Törőcsik István, 1999, 417.).

SZ: Gyimes: Farkasok pataka – 2 (Magyar Zoltán, 2008b, 111–112., 154–155.; 2009c, 113.).

N 71.10. Egyéb hagyományok. A harmadik világháború közelgő kitörésére vonatkozó egyéb hagyományok.

DT: Érd (EA 3028/5. – Deisinger Margit gy., 1952).

AF: Apátfalva (Polner Zoltán, 1980, 42.).

ER: Mákófalva (Magyar Zoltán, 2004, 341. – Bosnyák Sándor gy.).

SZ: Gyimes: Bükkhavas pataka (MZA 355. – Magyar Zoltán gy., 1996); Gyimes: Bükkhavas pataka, Ciherek pataka (Magyar Zoltán, 2003, 540., 544.).

MO: Bákó vidéke (Pozsony Ferenc, 1991, 192.).

N 73. A veszedelmes fekete sereg. A harmadik világháború úgy kezdődik majd, hogy keletről jön egy fekete sereg, amely végigmegy a világon. / A német sereg elindul keletre, és a fekete sereget „kihozza a hátán”.

AF: Apátfalva, Csanádpalota, Csanytelek, Földeák, Kiszombor – 4, Makó (Polner Zoltán, 1980, 42., 44–45., 50–51., 75.); Tiszafüred (Füvessy Anikó, 1982, 606.; 2002, 53.); Szolnok (Dobos Ilona, 1986, 227.); Apátfalva – 2 (MZA 7947., 10470. – Sinkó Rozália gy., 1999).

SZ: Gyimes: Barackos pataka, Bükkhavas pataka (Gagy József, 1992, 64–65., 65.; 1998, 51.).

N 73.1. A fekete sereg fegyvere. A keletről jövő fekete seregnek olyan fegyvere lesz, amely megöli a halakat a vízben és a madarakat a levegőben.

AF: Apátfalva.

N 73.2. A kegyetlen fekete sereg. A keletről jövő fekete sereg elpusztítja a fehér embereket: fölhajtja őket egy nagy hegyre, és ott bárdal lefejezik/nyársba húzzák őket.

AF: Földeák, Szolnok, Tiszafüred.

N 73.3. Az óriási gombolyag. A keletről jövő fekete sereg egy óriási gombolyagot hoz magával. Azzal a gurigával körbekerítenek egy bizonyos területet, s akik azon belülre kerülnek, azok életben maradnak, akik kívül esnek rajta, azok elpusztulnak.

AF: Kiszombor – 2.

N 74. A vörös veszedelem. A harmadik világháború úgy kezdődik majd, hogy keleten vörös csillag fog támadni, amely nyugat felé haladva végigmegy a világon. Ha az egész világot legyőzi, akkor lebukik a vörös csillag az égről, és soha többé nem támad fel. / Keletről származó vörös veszedelem fog végigszágulni az országokon.

DT: Vágfarkasd (MZA 90784. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2011).

AF: Tápé: Tápéi rét (Polner Zoltán, 1980, 71.).

ER: Kisbács (Magyar Zoltán, 2004, 446.); Aknasugatag (Magyar Zoltán, 2011a, II. 402.).

SZ: Máréfalva (Pócs Éva szerk., 2012, 591. – Gagy József gy., 1997); Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75–76.); Székelyszenterzsébet (MZA 61174. – Zsidó Ferenc gy., 2002–2007); Gyimes: Bükkhavas pataka (Magyar Zoltán, 2003, 543.).

N 75. A sárga veszedelem. A harmadik világháború úgy kezdődik majd, hogy keletről megérkezik a sárga veszedelem/a sárga emberek, és legyőzik a fehér embereket.

DT: Pered, Vágfarkasd, Zsigárd (MZA 90782., 90784., 71490. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2011).

FF: Terbeléd (Telekiné Nagy Ilona, 1994, 34.).

AF: Makó (Polner Zoltán, 1980, 70–71.), Apátújfalu (MZA 7947. – Sinkó Rozália gy., 1999).

N 76. Az utolsó tatárjárás. A harmadik világháború úgy kezdődik majd, hogy megérkeznek keletről gyilkos szándékkal a kutyafejű tatárok.

ER: Magyarvalkó (MZA 598. – Magyar Zoltán gy., 1998).

N 77. A napkeleti király. A harmadik világháború úgy kezdődik majd, hogy keletről elindul nyugatra egy király, aki pusztítva végigmegy az egész világon.

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2012a, 559–560. – Bíró Katalin gy., 1998).

SZ: Déva: Csángótelep (Bosnyák Sándor, 1977, 157.); Fenyőkút – 2 (EA 24926/36., 43. – Gagy József gy., 1984); Fenyőkút, Korond (Gagy József, 1992, 62., 63.; 1997, 49–50.; 1998, 85.); Gyimes: Ciherek pataka* (Magyar Zoltán, 2011a, I. 119.).

N 80. A döntő ütközet.

N 80.1. A nevezetes csatater. A döntő ütközet/a legnagyobb ütközet helyszíne a harmadik világháborúban.

SZ:

– A Barcaság (A Szépmező/a Barca mezeje): Réty (Orbán Balázs, 1869, III. 196.); Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 57–58.).

– A háromszéki Labor völgye: Gidófalva, Komolló (Csáki Árpád, 2012, 57., 112. – Pesty, 1864, Háromszék); Szentivánlaborfalva (Simon Katalin, 1946, 73.); Fenyőkút (EA 24232/13. – Gagy József gy., 1982); Fenyőkút (EA 24926/39–40. – Gagy József gy., 1991); Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75.); Csíkmenaság, Ditró* (Magyar Zoltán, 2011a, I. 149., 160.).

– Az alsíki Akol-kapu: Csíkszentgyörgy (Pesty, 1864, Csíkszék); Csíkszatóság (Gagy József, 1997, 52.); Gyimes: Csinód – 2 (Magyar Zoltán, 2009a, 330., 330–331.); Gyimes: Csinód, Csíkmenaság, Csíkszentkirály (Magyar Zoltán, 2011a, I. 149.); Székelyzsombor* (Magyar Zoltán, 2011d, 212. – Kerülő Tünde gy., 1991).

– A Gyergyói-medence: Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 269. – Ferenczi Katalin gy., 1994); Ditró, Orotva (Magyar Zoltán, 2011a, I. 160.).

– Zetelaka határa: Zetelaka (Magyar Zoltán, 2011a, I. 229.).

ER:

– Szászfenes mezeje: Magyarléta (Magyar Zoltán, 2004, 445.).

– A piski híd: Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 345–346.).

AF:

– Szeged vidéke/a Tisza és a Maros összefolyása: Apátfalva, Baks, Kiszombor – 2, Tápé – 6 (Polner Zoltán, 1980, 46–49., 72–73., 77.); Apátfalva (MZA 28408. – Sinkó Rozália gy., 1999).

– Dél-Bácska: Temerin (Csorba Béla, 1988, 97.).

– A géberjéni Ádám-domb: Géberjén (Kálnási Árpád, 1989, 46.).

– Rákos mezeje: Apátfalva – 2 (Polner Zoltán, 1980, 46., 50.).

– A Vérmező: Apátfalva – 2 (Polner Zoltán, 1980, 40., 49.).

– A Rigómező: Apátfalva (MZA 7947. – Sinkó Rozália gy., 1999).

– Armageddon mezeje: Makó (Polner Zoltán, 1980, 41.).

DT: – A kürti Cigléd: Kürt (Danczi Lajos, 1999, 30–31.).

N 80.2. A napvilágra került rézhíd. A döntő ütközet olyan hévvel dúl majd, hogy a csatázók egybeegyengetik a hegyeket a sík mezővel/a küzdelem hevében a harci ménék lerúgják a földet a domb mélyében rejtőző rézhídról, amely így újra napvilágra kerül.

SZ: Gidófalva, Komolló (Csáki Árpád, 2012, 57., 112. – Pesty, 1864, Háromszék); Réty (Orbán Balázs, 1869, III. 196.); Szentivánlaborfalva (Simon Katalin, 1946, 73.); Fenyőkút (EA 24232/13. – Gagy József gy., 1982); Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 57–58.); Fenyőkút – 3 (EA 24926/39–43. – Gagy József gy., 1991); Székelyzsombor (Magyar Zoltán, 2011d, 212. – Kerülő Tünde gy., 1992), Fenyőkút, Korond (Gagy József,

1992, 62., 63.); Csíkcsatószeg* (Gagy József, 1997, 52.); Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75.).
AF: Géberjén (Kálnási Árpád, 1989, 46.).

N 80.2.1. A befejezett ütközet (Az új király). A napvilágra kerülő rézhíd alól a lovak kirúgnak egy aranykardot, egy aranykoronát és egy palack bort. A küzdők között egy táltosfiú tűnik fel, aki leállítja az öldöklést. A fiúnak csodás módon magától a fejére száll a korona, az oldalára az aranykard, a kezébe pedig a palack bor. E csoda láttán a harcoló felek békét kötnek és megfogadják, hogy többet nem háborúznak.

SZ: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 57–58.); Fenyőkút (EA 24926/39. – Gagyi József gy., 1991), Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75.).

N 80.3. Az asszonyok küzdelme. A végső ütközetben a küzdő felek már anynyira le lesznek gyengülve, hogy az asszonyok állnak be harcolni helyettük.
AF: Apátfalva (MZA 7947. – Sinkó Rozália gy., 1999).

N 80.4. „Erdély vész el utoljára”. A harmadik világháborúban Erdély vész el utoljára, de a legszörnyűbben/Erdélyen belül is Csíkban lesz a legnagyobb a pusztulás.

SZ: Fenyőkút – 3, Korond (EA 24926/33–38., 41–42., 44. – Gagyi József gy., 1984–1991); Pálpataka – 2 (EA 24927/39., 41. – Gagyi József gy., 1991); Csinód (Magyar Zoltán, 2003, 544–545.; 2009a, 330.); Nyárádköszvényes, Zetelaka (Magyar Zoltán, 2011a, I. 192., 229.).

N 80.5. A villanásnyi háború. A harmadik világháború rövid, ám annál borzalmasabb lesz. / Olyan háború lesz, hogy a család egy árpacipót nem tud elfogyasztani addig, amíg lezajlik az egész.

SZ: Gyimes: Csinód (MZA 60109. – Magyar Zoltán gy., 1998), Gyimes: Barackos pataka (Gagy József, 1997, 51.).

N 80.6. A templomban nyerítő csatamének. Az utolsó csata végeztével az orosz cár a makói templomhoz köti ki a lovát/a török lovak a kolozsvári Szent Mihály-templomban fognak nyeríteni.

AF: Tápé: Tápéi rét (Polner Zoltán, 1980, 71.).

ER: Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 345–346.).

N 82. Az áldozatok kiömlő vére.

N 82.1. A vérvörös tenger. Olyan véres lesz a végső ütközet, hogy az el-esett katonák vére vörösre festi a szomszédos folyó vizét/a tengert.

AF: Kiszombor, Klárafalva* (Polner Zoltán, 1980, 42., 46.).

MO: Lészped (Kóka Rozália, 2006, 66–67.).

N 82.2. A patakként folyó vér. Olyan véres lesz a végső ütközet, hogy az elesett katonák kiömlő vére patakként folyik majd a csatatéren.

DT: Vízkelet (MZA 90780. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2011).

SZ: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 58.).

N 82.3. A vér által sodort csákó. Az elesett katonák patakként folyó vére, a vér áradása magával sodorja a halott katonák csákóját/sisakját.

AF: Baks (Polner Zoltán, 1980, 49.).

ER: Magyarléta (Magyar Zoltán, 2004, 444–445.).

SZ: Komolló* (Csáki Árpád, 2012, 112. – Pesty, 1864, Háromszék); Csíkszentgyörgy (Pesty, 1864, Csíkszék); Fenyőkút (EA 24232/13. – Gagyí József gy., 1982); Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 269. – Ferenczi Katalin gy., 1994); Csíkcsatószeg (Gagyí József, 1997, 52.); Gyimes: Csinód (Magyar Zoltán, 2009a, 330–331.); Gyimes: Csinód, Csíkmenaság, Csíkszentkirály, Csíkszentmárton, Ditró, Orotva, Zetelaka (Magyar Zoltán, 2011a, I. 119., 149., 160., 229.).

N 82.3.1. A városban patakozó vér. A kolozsvári Malom utcán cilindert sodor majd magával az áradó vér.

ER: Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 346.).

N 82.4. A vérben úszó csatater.

N 82.4.1. A vérben gázoló lovak. Olyan véres lesz a végső ütközet, hogy a csatateret méternyi magasságban fogja vér borítani/hogy a lovak szügyükkel tolják maguk előtt a vért, amikor keresztülgázolnak rajta.

AF: Apátfalva – 5, Bökény, Csanádpalota*, Földeák, Kiszombor, Makó – 2, Maroslele*, Mindszent, Nagyér, Tápé – 3 (Polner Zoltán, 1980, 39–40., 43., 46–51., 72–73., 75–77.); Temerin (Csorba Béla, 1988, 97.); Apátfalva – 2 (MZA 7947., 28408. – Sinkó Rozália gy., 1999); Tápé (Bosnyák Sándor, 2001b, 126.), Nagyér (Polner Zoltán, 2001, 121. – 1976).

N 82.4.2. A lovak zablájáig érő vér. Olyan véres lesz a végső ütközet, hogy a csatateret borító vér a lovak zablájáig ér majd.

ER: Magyarlóna (Magyar Zoltán, 2004, 346.).

MO: Lészped (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

N 85. „Kő kövön nem marad”. Olyan pusztító lesz a harmadik világháború, hogy a harcok következtében kő kövön nem marad.

ER: Kolozs (Kolozsi Gergely István, 2001, 20.); Magyarvista (Magyar Zoltán, 2004, 371.); Szentmáté – 2 (Magyar Zoltán, 2011a, II. 167–169.; 2012a, 558., 560–561. – Orbán Dániel gy.).

SZ: Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 268. – Balázs Mónika gy., 1994); Gyergyószentmiklós (EA 27257/50. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995), Gyimes: Csinód (Magyar Zoltán, 2003, 544–545.; 2009a, 330.); Gyimes: Farkasok pataka (Magyar Zoltán, 2008b, 111–112.).

N 86. Az atombomba (A tűz által elpusztuló világ). A harmadik világháborút atombombával fogják megvívni az emberek, és tűz által majdnem minden és mindenki elpusztul a földön. /Tűzeső által fog elpusztulni a világ.

DT: Örimagyarósd (EA 17482. – Avas Kálmánné gy., 1972).

AF: Egyházaskér (Kálmány Lajos, 1893, 67.); Mindszent, Makó (Polner Zoltán, 1980, 40–41., 43.); Biri (BIMA 142-83/28. – Ratkó Lujza gy., 1981); Furta (Grynaeus Tamás, 1991, 153.); Apátfalva (MZA 10470. – Sinkó Rozália gy., 1999), Nagydobrony (*Örökké való evangélium*, 100.).

ER: Szék (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).

SZ: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 59–60.); Hertelendyfalva, Sándoregyháza (Bosnyák Sándor, 1992c, 11.); Szentegyháza (Gagyi József, 1992, 63.; 1997, 50.); Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75–76.); Gyimes: Rakottyás (Bosnyák Sándor, 2001b, 128–129.); Gyimes: Ciherek pataka (Magyar Zoltán, 2011a, I. 119.).

N 91–100. A háború utáni idők

N 91. A maroknyi túlélő. A harmadik világháború után olyan kevés ember marad életben, hogy egy kicsiny helyen: egy lepedő alatt/egy sátorponyva alatt/egy nagy fa alatt/egy öreg tölgyfa alatt/egy diófa alatt/egy körtefa alatt/egy szárazmalom alatt/egy csűrben is elférnek. / Olyan kevés ember marad életben, hogy három szekérre felférnek majd.

DT: Kürt (Danczi Lajos, 1999, 30–31.); Mohács* (Bosnyák Sándor, 2001a, 189–190.).

FF: Terbeléd (Telekiné Nagy Ilona, 1994, 34.); Sajóháza (Magyar Zoltán – Varga Norbert, 2006, 174.).

AF: Apátfalva – 6, Bökény, Csanádpalota, Csanytelek – 2, Dóc, Klárafalva, Kövegy, Mindszent – 3, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 39–42., 46., 48., 50–54., 62., 76–77.); Bököny (*Örökség*, 1992/2. 25. – Bosnyák Sándor gy., 1986); Apátfalva (MZA 10478. – Sinkó Rozália gy., 1999); Apátfalva, Mindszent, Tura (Bosnyák Sándor, 2001b, 125–126.).

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2011a, II. 168–169.; 2012a, 560–561. – Orbán Dániel gy.).

SZ: Gyimes: Bükkhavas pataka (Gagyi József, 1992, 65.; 1997, 51.); Szolokma (Gagyi József, 1997, 51.); Székelyszenterzsébet (MZA 61166. – Zsidó Ferenc gy., 2002–2007); Gyimes: Bükkhavas pataka (Magyar Zoltán, 2003, 543.).

N 91.1. A lepedő alatt is elférő nép. A harmadik világháború után olyan kevés ember marad életben, hogy egy lepedő alatt is elférnek majd.

DT: Kürt.

N 91.2. A sátorponyva alatt is elférő nép. A harmadik világháború után olyan kevés ember marad életben, hogy egy sátor/sátorponyva alatt is elférnek majd.
AF: Bököny, Csanytelek, Klárafalva, Tápé, Tura.

N 91.3. Az öreg fa alatt is elférő nép. A harmadik világháború után olyan kevés ember marad életben, hogy egy öreg, terebélyes fa (tölgyfa/diófa/körtefa) alatt is elférnek majd.

DT: Mohács*.

FF: Terbeléd.

AF: Apátfalva – 8, Bökény, Csanádpalota, Kövegy.

N 91.4. A csűrben is elférő nép. A harmadik világháború után olyan kevés ember marad majd életben, hogy egy csűrben/szérún is elférnek majd.

AF: Csanytelek.

N 91.5. A szárazmalom alatt is elférő nép. A harmadik világháború után olyan kevés ember marad életben, hogy egy szárazmalom alá is beférnek majd.

AF: Dóc, Mindszent – 4.

N 91.7. A három szekérnyi nép. A harmadik világháború után olyan kevés ember marad életben, hogy három szekér elviheti őket.

SZ: Szolokma.

N 91.9. A meg nem fejt bivalyok. A harmadik világháború után olyan kevés ember marad életben, hogy nem lesz, aki megfejje a bivalyokat.

SZ: Székelyszenterzsébet.

N 91.10. Az utolsó pásztor. A harmadik világháború után csak egyetlen pásztor és egyetlen nyája marad meg az egész világon.

SZ: Gyimes: Bükkhavas pataka.

N 92. A túlélők lakhelye. A harmadik világháború után csak a Keleti-Kárpátok néhány magasabban fekvő zugában/az alföldi mocsarak védelmében marad életben egy maroknyi ember.

SZ:

– A gyimesi Naskalat havasa/a Naskalat töve: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 58.); Gyimes: Bükkhavas pataka (Gagyi József, 1992, 65.; 1997, 51.); Gyimes: Barackos pataka – 2 (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75–76.); Gyimes: Bükkhavas pataka (Magyar Zoltán, 2003, 544.); Gyimes: Ciherek pataka (Magyar Zoltán, 2003, 544.; 2006, 111.); Gyimes: Farkasok pataka (Magyar Zoltán, 2008b, 111–112.).

– A gyimesi Kabala-hágó alja: Gyimes: Ciherek pataka (Magyar Zoltán, 2003, 544.; 2006, 111.); Gyimes: Ciherek pataka (Magyar Zoltán, 2008b,

154.; 2009c, 113.); Gyimes: Ciherek pataka (Magyar Zoltán, 2011a, I. 119.).

– A székelyföldi Cserepeskő háta mögötti rész: Fenyőkút – 4 (EA 24926/37., 41–42., 44–45. – Gagyí József gy., 1984); Pálpataka (EA 24927/41. – Gagyí József gy., 1991); Nyárádköszvényes – 2 (Magyar Zoltán, 2011a, I. 192.).

– A háromszéki Komandó: Gyimes: Farkasok pataka (Magyar Zoltán, 2008b, 111.).

– Egyéb székelyföldi helyszínek (a Hargita Madéfalvánál stb.): Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 58.).

– A moldvai Sóstázló forrásvidéke: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 58.).

AF:

– A Csongrád megyei Almád vize (a Kurca) melléke: Mindszent – 3, Szegvár (Polner Zoltán, 1980, 39., 40–41., 48–49.); Mindszent (Bosnyák Sándor, 2001b, 125.).

N 93. A határok nélküli világ. A harmadik világháborút követően pusztává vált földön ha valaki botot vesz a kezébe és nekiindul vándorolni, szabadon keresztülmehet az egész világon, senki sem fogja tőle kérni az igazolványát/napokig, hetekig vándorolhat, amíg egy másik emberrel találkozik.

FF: Érsekvadkert (Dobos Ilona, 1986, 226.); Tornabarakony (Magyar Zoltán, 2001a, 526–527.); Sajóháza (Magyar Zoltán – Varga Norbert, 2006, 174.); Szeszta (MZA 84699. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2008).

AF: Apátfalva (Polner Zoltán, 1980, 64.).

SZ: Réty (Orbán Balázs, 1869, III. 196.); Sepsibükszád (MZA 57565. – Kakas Zoltán gy., 1975), Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 1977, 157.); Fenyőkút (EA 24926/43. – Gagyí József gy., 1984); Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 58.); Fenyőkút – 2 (Gagyí József, 1992, 62.; 1997, 49–50.; 1998, 85.); Csíkcsatószeg – 2 (Gagyí József, 1997, 52., 53.); Sándoregyháza (Bosnyák Sándor, 1992c, 11.); Gyergyószentmiklós (EA 27257/49. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995); Gyimes: Csinód (MZA 60109. – Magyar Zoltán gy., 1998); Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75.); Gyimes: Csinód (Magyar Zoltán, 2003, 544–545.; 2009a, 330.); Gyimesfelsőlok (Salló Szilárd, 2005, 15–16.); Gyimes: Csinód (Magyar Zoltán, 2011a, I. 119.).

N 94. Az összetalálkozó emberek. A harmadik világháború után a pusztává vált világon a csekély számú életben maradt közül ha két ember véletlenül összetalálkozik, örvendeznek majd egymásnak és összeölelkeznek, hogy végre élő embert látnak.

AF: Pusztamérges (MFMNA 38–1967/24. – Szabó Mátyás gy., 1955); Apátfalva – 2, Földeák – 2, Klárafalva, Makó, Maroslele (Polner Zoltán, 1980, 41., 45–46., 50–52., 54–55.); Apátfalva (Bosnyák Sándor, 2001b, 125.).

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2012a, 559–560. – Bíró Ilona gy., 1998).

SZ: Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 1977, 157.); Fenyőkút – 2 (EA 24926/34–38., 41–42. – Gagy József gy., 1984); Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75–76.); Gyimesfelsőlok* (Salló Szilárd, 2005, 15–16.).

MO: Lészped (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

N 94.1. Az összetalálkozó magyarok. A harmadik világháborúban a magyarok is úgy elpusztulnak, hogy ha két túlélő véletlenül összetalálkozik, megölelik és megcsókolják egymást örömben, hogy még létezik önmagukon kívül is magyar ember.

ER: Rév (MZA 94395. – Magyar Zoltán gy., 2012).

SZ: Fenyőkút (EA 24926/34–38. – Gagy József gy., 1984)

N 94.2. Az egymást kereső emberek. A világegés után a kevés életben maradt ember máglyákat gyűjt a hegytetőkön, hogy hírt adjanak magukról a még élő többieknek, s hogy ezáltal egymásra tudjanak találni.

DT: Radamos (Töröcsik István, 1999, 418.).

N 95. A férfiak nélküli világ.

N 95.1. A maroknyi hazatérő. Amikor térnek haza a harmadik világháborúból a férfiak, tíz asszony is szalad egy-egy férfi elé, hogy hátha az ő férje az.

AF: Apátfalva, Makó (Polner Zoltán, 1980, 46., 65.).

N 95.2. A szélfúttá kalap. A harmadik világháborúban a férfiak annyira kipusztulnak, hogy az asszonyok utánaszaladnak még a szélfúttá kalapnak is, mert azt valaha férfi viselte/hátha az a férjük kalapja volt.

AF: Bökény (Polner Zoltán, 1980, 51.).

N 95.3. A meglátott karó. A harmadik világháborúban annyira kipusztulnak a férfiak, hogy ha az asszonyok meglátnak egy karót, odafutnak megcsodálni, hogy azt még valaha férfi ütötte a földbe.

SZ: Székelyzsombor (Magyar Zoltán, 2011d, 212. – Kerülő Tünde gy., 1992).

N 95.4. A földről felvett forgács. A harmadik világháborúban annyira kipusztulnak a férfiak, hogy ha az asszonyok meglátnak majd egy földön heverő faforgácsot, felveszik és megcsókolják, mert azt valaha még férfi/ember faragta.

DT: Pörboly (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

FF: Érsekvadkert (Dobos Ilona, 1986, 225–226.); Terbeléd (Telekiné Nagy Ilona, 1994, 34.); Tornabarakony (Magyar Zoltán, 2001a, 526–527.); Sajóháza (Magyar Zoltán – Varga Norbert, 2006, 174.).

AF: Tápé (BSH 368–384. – Bálint Sándor gy.); Csanytelek, Dóc, Maroslele, Mindszent, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 53–54.); Tiszafüred (Füvessy Anikó, 1982, 606.; 2002, 53.); Furta (Grynaeus Tamás, 1991, 153.).

SZ: Józseffalva (Bosnyák Sándor, 1977, 157.); Fenyőkút (EA 24232/13. – Gagy József gy., 1982); Fenyőkút (EA 24926/43. – Gagy József gy., 1984); Fenyőkút (Gagy József, 1992, 62.; 1997, 49–50.); Sándoregyháza (Bosnyák Sándor, 1992b, 11.); Gyimes: Bükkhavas pataka, Csinód (Magyar Zoltán, 2003, 543., 544–545.); Gyimes: Farkasok pataka (Magyar Zoltán, 2008b, 111–112.); Gyimes: Csinód (Magyar Zoltán, 2009a, 330.); Gyimes: Csinód (Magyar Zoltán, 2011a, I. 119.).

N 96. Az alámerülő civilizáció.

N 96.1. A pusztává lett városok. A harmadik világháborút követően a városok (Szeged, Makó, Marosvásárhely, Kolozsvár stb.) pusztasággá válnak majd.

AF: Csanádpalota (Polner Zoltán, 1980, 87.).

ER: Kolozs (Kolozsi Gergely István, 2001, 20.).

N 96.2. Kolozsvár főtere. Azon a helyen, ahol valaha a kolozsvári Szent Mihály-templom állt, egy paraszt fog szántani a két ökrével. Szántás közben egyszer csak egy nagy kőben megakad az eke, mire az ember megállítva az ökreit kalapot emel és fölsóhajt, hogy az a kő a néhai nagytemplom maradványa.

ER: Kolozs (Kolozsi Gergely István, 2001, 20.).

N 96.3. A templomból kinövő fa. A viláégés után az elhagyatott ditrói nagytemplom oldalából/a templom tetején/az aranyosmórici híd alól kinő egy hatalmas fa, és nem lesz majd senki, aki kivágja onnan.

SZ: Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 266–267. – Bajkó Róbert gy., 1994); Gyergyószentmiklós (EA 27257/49. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995); Gyergyókilyénfalva (Gagy József, 1997, 53.); Ditró (Magyar Zoltán, 2011a, I. 160.).

ER: Szentmáté – 2 (Magyar Zoltán, 2011a, II. 168.; 2012a, 559., 560. – Orbán Dániel gy.).

N 96.4. A templom oldalához dörzsölődő vadak. A viláégés után bejönnek majd az elhagyatott ditrói nagytemplomhoz/a gyergyószentmiklósi örmény templomhoz az erdőben lakó vadállatok (szarvasok), a templom oldalához dörzsölik magukat, és nem lesz, aki elzavarja őket onnan.

SZ: Ditró/Szárhegy (Magyar Zoltán, 2011a, I. 158. – Lőrincz József gy., 1942); Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 266–267. – Bajkó Róbert gy., 1994); Gyergyókilyénfalva (Gagy József, 1997, 53.); Gyimes: Csinód (MZA 26413. – Magyar Zoltán gy., 1998), Ditró – 2 (Magyar Zoltán, 2011a, I. 160., 160–161.).

N 96.5. A begyepesedett utak. A harmadik világháborút követően a természet újra birtokba veszi az emberek által létesített helyeket: a falvakat újra erdő növi be/az utakat újra fű borítja majd be.
SZ: Fenyőkút (Gagy József, 1992, 62–63.; 1997, 50.; 1998, 85.).

N 97. Az elkorcsosult emberek. Az utolsó időkben az emberek annyira el fognak korcsosulni/törpülni, hogy a karót fejfának nézik majd és baltával esnek neki, hogy kivágják azt. / A világ pusztulása után a törpék uralma következik, mint ahogy az emberek földi uralmát az óriásoké előzte meg.

FF: Tibava* (Szova Péter, 1972, 4.).

MO: Magyarfalu (MZA 97179. – Iancu Laura gy.)

KM: H. n. (Nagy Ilona, 1977, 731.).

N 98. Az ínséges idők.

N 98.1. A közös kemence. Az utolsó időkben olyan nagy lesz a szegénység, hogy tizenkét asszony fog sütni egy kemencében.

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2011a, II. 168.; 2012a, 559. – Orbán Dániel gy.).

N 98.2. Az utolsó búzaszem. A harmadik világháború után az életben maradtak egyikének a hóna alatt megmarad egy búzaszem, s majd abból kell megélnenek.

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2011a, II. 168–169.; 2012a, 560–561. – Orbán Dániel gy.).

N 98.3. „Még kutya se szeretne lenni”. A harmadik világháború után olyan sanyarú idők jönnek majd, hogy az ember akkor még kutya se szeretne lenni.

AF: Makó (Polner Zoltán, 1980, 72.).

SZ: Felsősfalva (EA 24927/42. – Gagy József gy., 1991); Szolokma (Gagy József, 1997, 51.).

N 101–110. A végső idők

N 101. A végítélet napja.

N 101.1. „Ezer telik, kétezer nem”. A jóvendölések szerint „ezer telik, kétezer azonban már nem”: mielőtt a kétezredik év elmúlik/mielőtt a kétezres évek is eltelnek, elpusztul a világ.

DT: Göntérháza (Magyar Zoltán, 2010, 187.); Negyed, Pered (MZA 90781., 97783. – Magyar Zoltán gy., 2011).

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 69.); Sajóháza (Magyar Zoltán – Varga Norbert, 2006, 174.); Barsbese (MZA 97011. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

AF: Egyházaskér (Kálmány Lajos, 1893, 67.); Apátfalva, Mindszent – 2 (Polner Zoltán, 1980, 40–41., 48.); Szeged vidéke (Dobos Ilona, 1986, 224.); Apátfalva – 2 (MZA 7947., 10478. – Sinkó Rozália gy., 1999); Tarpa, Tura (Bosnyák Sándor, 2001a, 124., 126.).

ER: Nagymoha (AFAR Mg. 1582. I. m. – Faragó József gy., 1967); Inaktelke (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.); Magyarvista – 2 (Magyar Zoltán, 2004, 447. – Bosnyák Sándor gy.); Magyarköblös (MZA 82942. – Magyar Zoltán gy. 2006); Héjjasfalva (Magyar Zoltán, 2011a, I. 326.); Mocs (Magyar Zoltán, 2012a, 562.).

SZ: Küküllőkeményfalva (EA 22446/48. – Csergő Bálint gy., 1985); Fenyőkút – 2 (EA 24926/34–38., 43. – Gagy József gy., 1984); Felsősófalva (EA 24927/42. – Gagy József gy., 1991); Székelyzsombor (Magyar Zoltán, 2012d, 212. – Kerülő Tünde gy., 1992); Fenyőkút (Gagy József, 1992, 62.; 1997, 49–50.; 1998, 85.); Gyimes: Sötét pataka (Bosnyák Sándor, 1992a, 15.); Székelykeve, Hertelendyfalva (Bosnyák Sándor, 1992c, 11., 16.); Ditró, Ditró/Orotva (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 268., 269. – Trucza Péter Pál gy., 1994); Felsősófalva (Gagy József, 1998, 87.); Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 76.); Gyimes: Magyarcsüvés (MZA 349. – Magyar Zoltán gy., 2000); Gyimes: Sántatelek (Magyar Zoltán, 2003, 542–543.); Gyimes: Csinód (Magyar Zoltán, 2003, 542.; 2009a, 113.); Gyimes: Csinód: (Magyar Zoltán, 2009a, 330.); Szárhegy (Tatár Sarolta, 2010, 101.); Gyimes: Csinód (Magyar Zoltán, 2011a, I. 119.); Erdőfüle (Magyar Zoltán, 2011b, 239.).

MO: Pusztina (Bosnyák Sándor, 2001b, 124.); Külsőrekecsin (Harangozó Imre, 2001, 267.); Magyarfalva (MZA 97174. – Iancu Laura gy.).

N 101.2. A végítélet egyéb időpontjai. A világ pusztulásának egyéb megjövendölt időpontja: az 1970-es évek/az 1980-as évek eleje/1988/az 1990-es évek eleje.

AF: Pusztamérges (MFMNA 38-1967/24. – Szabó Mátyás gy., 1955).

SZ: Szentegyháza (Gagy József, 1992, 64.); Szolókma, Csíkcsatószeg (Gagy József, 1997, 51., 53.); Csíkjenőfalva (Pócs Éva szerk., 2012, 40. – Jankus Kinga gy., 1996).

N 102. A közelgő végítélet előjelei.

N 102.1. Az ikerszületések. A világvége közeledtével megsokasodnak majd az ikerszületések: négyes ikrek, ötös ikrek fognak születni mindegyre.

SZ: Gyimes: Hidegség pataka (Bosnyák Sándor, 1992a, 15.).

N 102.2. A megszűnő születések. A világvége előtt tíz évvel/harminc évvel nem fog születni több gyerek/nem lesz több szaporodás sem állatban, sem emberben. / Az egyre csökkenő születésszám mint a közelgő világvége jele.

DT: Pilismarót, Pörböly (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

AF: Földeák, Kiszombor, Mindszent (Polner Zoltán, 1980, 42., 65–66.).
SZ: Fenyőkút (EA 24926/37. – Gagyí József gy., 1984); Andrásfalva, Korond (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).
MO: Lészped (Keszeg Vilmos – Peti Lehel – Pócs Éva szerk., 2009, 303–304. – Peti Lehel és Jakab Albert Zsolt gy., 2005).

N 102.3. Az elapadó vizek. A világvége előtt hét évvel/három és fél évvel nem esik majd több eső, és elapadnak a vizek.

DT: Pilismarót (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

AF: Kiszombor (Polner Zoltán, 1980, 42.); Tura (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

SZ: Andrásfalva, Istensegíts – 2 (Bosnyák Sándor, 1977, 46.).

MO: Lujzikalugar (Harangozó Imre, 2001, 266.).

N 102.4. A kihúló Nap. A világvégéhez közeledve mind gyengébben fog sütni a Nap.

DT: Pilismarót (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

N 102.6. Az édig növő fenyőfa. Az utolsó időkben egy fenyőfa hajt ki a rét közepéből, s egy nap alatt annyit nő, hogy eléri az eget.

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2011a, II. 168.; 2012a, 559. – Orbán Dániel gy.).

N 102.7. Az égi üzenet. Az égből egy nagy kő hull a földre, amit nem lehet elmozdítani a helyéről. A papok imájára a kő kettéhasad, és a belsejében egy írást találnak. Az írásban az áll, hogy ha az emberek nem javulnak meg, a világ hamarosan elpusztul.

SZ: H. n. (Herrmann Antal, 1893, 370.).

N 102.8. Jézus mennyből lecsöppenő vére. Az utolsó időkben csodás jelként Jézus vére fog lecsöpögni a földre az emberek figyelmeztetésül.

ER: Szőkefalva (Fábián Gabriella, 2000, 74–75.).

N 102.9. Az égen megjelenő kereszt. A világvége közeledtével egy hatalmas kereszt fog megjelenni az égen.

ER: Szőkefalva (Fábián Gabriella, 2000, 74–75.).

SZ: Korond (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).

N 102.10. Az egyetlen vallás. Az utolsó előtti időkben már csak egyetlen „keresztes vallás” lesz a földön.

AF: Óföldeák (Polner Zoltán, 1980, 77.).

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2011a, II. 168.; 2012a, 560. – Orbán Dániel gy.).

DT: Csempezkopács (Lammel Annamária – Nagy Ilona, 1995, 292.).

N 102.12. A földönkívüliek megjelenése. A világ utolsó szakaszában a földön földönkívüli lények jelennek meg.

MO: Magyarfalu (MZA 97179. – Iancu Laura gy.).

N 105. Az Antikrisztus eljövedele.

N 105.1. Az Antikrisztus megszületése. Az Antikrisztus foggal születik, és a születés után máris beszél. Ha az Antikrisztus megszületik, már közel a világ vége.

AF: Egyházaskér (Kálmány Lajos, 1893, 67.).

ER: Kide (Vajkai Aurél, 1943, 51.).

N 105.2. Az Antikrisztus neve. Az Antikrisztust úgy nevezik majd: Lenni. / Lenin a megszületett Antikrisztus.

SZ: Gyimes: Rakottyás (Bosnyák Sándor, 1992a, 15.; 2001b, 126.).

N 105.3. Az Antikrisztus külseje. Az Antikrisztus nagyon szép, megnyerő külsővel jelenik meg az emberek között. Az édesanyja is majdnem olyan szép asszony, mint Szűz Mária.

SZ: Hadikfalva (Bosnyák Sándor, 2001b, 46.).

N 105.5. A térítő Antikrisztus.

N 105.5.1. Az Antikrisztus kiáltása. Az Antikrisztusnak olyan ereje lesz, hogy a kiáltását az egész világon meghallják majd.

SZ: Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 1977, 79.).

N 105.5.2. A feltámasztott holtak. Az Antikrisztus halottakat támaszt fel majd, hogy ezzel is magához csábítsa a népet.

SZ: Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 1977, 79.).

N 105.5.3. Az Antikrisztus korsója. Az Antikrisztus egy korsó vízzel/korsó borral jár a szomjúságtól szenvedő nép között és kínálgatja őket. Aki elfogadja és iszik a korsóból, az örökre elkárhozik.

SZ: Andrásfalva, Istensegíts – 2, Józseffalva (Bosnyák Sándor, 1977, 45–46., 79.); Gyimesvölgy (Bosnyák Sándor, 1992a, 15.); Székelykeve (Bosnyák Sándor, 1992c, 11.); Hadikfalva (Bosnyák Sándor, 2001b, 46.).

MO: Lészped (Bosnyák Sándor, 2001b, 126.); Lujzikalugar (Harangozó Imre, 2001, 266.); Magyarfalu (MZA 97177. – Iancu Laura gy.).

N 108. A világ pusztulása.

N 108.1. A fákból kicsorduló vér. A világ pusztulása azzal veszi kezdetét, hogy a fákból vér csordul ki.

SZ: Székelykeve (Lammel Annamária – Nagy Ilona, 1995, 292.).

N 108.2. A beálló sötétség. A világ pusztulása előtt három nappal teljes sötétség borul az egész világra.

DT: H. n. (Dobos Ilona, 1986, 227. – 1950-es évek); Csemeszkopács (Lammel Annamária – Nagy Ilona, 1995, 292.); Radamos (Töröcsik István, 1999, 418.).

AF: Mindszent, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 39.); Tarpa (Bosnyák Sándor, 2001b, 124.).

MO: Klézse* (Pozsony Ferenc, 1994, 227.).

N 108.2.1. A világító szentelt gyertya. A világvége előtt beálló sötétségben egyedül csak a szentelt gyertya fog világítani/csak az olyan gyertya fog világítani, amely hét egymást követő évben Gyertyaszentelő Boldogasszony napján (február 2-án) lett megszentelve.

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 72–73.).

AF: Mindszent, Tápé (Polner Zoltán, 1980, 39.).

N 108.3. A leomló kőfalak. A világvége kezdetekor leomlanak a kőfalak/kő kövön nem marad.

SZ: Gyimes: Bükkloka (Magyar Zoltán, 2003, 680.).

→ *MZ IV. N 85. „Kő kövön nem marad”.*

N 108.4. A halálra rémült emberek.

N 108.4.1. Az elkerülhetetlen sors. Amikor beköszönt a világvége, bárhová is bújnak az emberek, nem menekülhetnek el.

SZ: Ditró/Orotva (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 269. – Fülöp Ibolya gy., 1994).

N 108.4.2. A megszólított holtak. Amikor beköszönt a világvége, a rémült emberek a temetőbe futnak és könyörögnek a holtaknak, hogy keljenek fel a sírjukból, hogy ők feküdhessenek a helyükre.

AF: Tura (Bosnyák Sándor, 2001b, 128.).

SZ: Gyimes: Jávárdi pataka (Salamon Anikó, 1987, 58.); Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).

N 108.5. A tűzeső által elpusztuló világ. Isten tűzesővel/kénköves esővel pusztítja el a bűnös emberiséget. A folyók és a tengerek kiáradnak majd a medrükből, és a víz is úgy fog égni, mint a zsír.

FF: Sajóháza* (Magyar Zoltán – Varga Norbert, 2006, 174.).

AF: Bihari-sárrét (Végh József, 1944, 61.).

ER: Aranyosszék (Jankó János, 1893, 258.); Inaktelke (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.); Magyarvista (Magyar Zoltán, 2004, 447. – Bosnyák Sándor gy.); Rév (MZA 94489. – Magyar Zoltán gy., 2012).

SZ: Gyimes: Sötét pataka (Bosnyák Sándor, 1992a, 15.); Ditró (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 268. – Puskás Magdolna gy., 1994); Andrásfalva (Bosnyák Sándor, 2001b, 129.).

MO: Magyarfalva (MZA 97179. – Iancu Laura gy.).
→ *MZ IV. N 86. Az atombomba (A tűz által elpusztuló világ).*

N 108.6. Az elsüllyedő világ. A föld lassan elsüllyed majd a világ végezetével.

AF: Kiszombor (Polner Zoltán, 1980, 64.).

N 108.7. Az angyalok levetett terhe. A földet tartó angyalok az emberi bűnök megsokasodása és azok súlya miatt már nem tudják tovább tartani és levetik a vállukról a terhüket, miáltal a világ elpusztul.

MO: Lészped (Peti Lehel, 2004, 50. – Sebestyén Emese és Papp Éva gy.).

N 110. Az utolsó ítélet.

N 110.1. Az utolsó ítélet helyszíne. Az utolsó ítélet helyszíne az armageddoni csatater/a Bladen-tó partja, ahol egy oltár lesz felállítva.

AF: Makó, Klárafalva (Polner Zoltán, 1980, 41.); Nagyráska (MZA 97433. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

N 110.2. Az angyali trombitászó. Az utolsó ítélet kezdetét égi harsona/angyali trombitászó jelzi, amelynek a hangjára a halottak felkelnek és Isten színe elé járulnak.

DT: Csempezkopács (Lammel Annamária – Nagy Ilona, 1995, 292.).

AF: Bihari-sárrét (Végh József, 1944, 61.).

ER: Aranyosszék (Jankó János, 1893, 258.).

N 110.3. Az utolsó ítélet. Az Isten trónusa elé járuló lelkek megmérettetnek, és érdemeik szerint elnyerik jutalmukat vagy büntetésüket.

DT: Csempezkopács (Lammel Annamária – Nagy Ilona, 1995, 292.).

AF: Klárafalva (Polner Zoltán, 1980, 41.); Jászság* (Törőcsik István, 2005, 59.).

ER: Aranyosszék (Jankó János, 1893, 258.).

MO: Lészped (Moldován Domokos, 1993, 139.); Külsőrekecsin (Harangozó Imre, 2001, 267.); Magyarfalva (MZA 97176. – Iancu Laura gy.).

N 110. 5. Az üdvözültek serege. Az utolsó ítélet után csak Isten kiválasztott népe fog megmaradni a mennyben és a földön.

DT: Csempezkopács (Lammel Annamária – Nagy Ilona, 1995, 292.).

FF: Sajóháza (Magyar Zoltán – Varga Norbert, 2006, 174.).

N 111–120. Nevezetes jövendölők

N 111. Mitikus hírű jövendölők. Tájégség-szerte ismert, mitikus hírű/jellegű jövendölők.

N 111.1. Úz Bence (Husz Bence/Húz Bence/Juz Benci).

SZ: Csíkszentgyörgy (Pesty, 1864, Csíkszék); Réty (Orbán Balázs, 1869, III. 196.); Sepsibükszád (MZA 57565. – Kakas Zoltán gy., 1975); Gyimes: Jávárdi pataka, Hidegség pataka (Salamon Anikó, 1987, 57–58., 59–60.); Gyimes: Barackos pataka, Bükkhavas pataka (Gagy József, 1992, 64–65., 65.; 1997, 51.); Gyimes: Gyepece (MZA 354. – Magyar Zoltán gy., 1996); Csíkszatóság (Gagy József, 1997, 52.); Gyimes: Antalok pataka, Csinód (MZA 353., 60109. – Magyar Zoltán gy., 1998); Gyimes: Barackos pataka (Gál Péter József – Molnár V. József, 1999, 75.); Gyimes: Antalok száda, Bükkhavas pataka – 2, Gyepece, Kóstelek, Sántatelek (Magyar Zoltán, 2003, 542–545.); Gyimes: Ciherek pataka (Magyar Zoltán, 2003, 544.; 2006, 111.); Gyimes: Csinód – 2 (Magyar Zoltán, 2003, 542., 544–545.; 2009a, 330.); Gyimes: Farkasok pataka, Ciherek pataka (Magyar Zoltán, 2008b, 111–112., 154–155.; 2009e, 113.); Gyimes: Csinód – 3 (Magyar Zoltán, 2009a, 329–331.); Gyimes: Ciherek pataka, Csinód, Csíkmenaság, Csíkszentmárton (Magyar Zoltán, 2011a, I. 119., 149.).

N 111.2. Bákainé (Bákóiné/Dózsa Györgyné/Fekete asszony).

SZ: Ditró (Paal Gyula, 1877, 177–178.); Ditró (Benedek Elek, 1967, 216–217. – 19. század vége); Ditró (Gencsy István, 1905, 328.; Szűcs István – Gencsy István, 1905, 61.); Ditró (Magyar Zoltán, 2011a, I. 158. – Lőrincz József gy., 1942); Ditró (EA 3058/7. – Diószegi Vilmos gy., 1952); Ditró (Duka János, 1993, 32. – 1971); Ditró (Földes László, 1978, 37.); Gyergyószentmiklós (Enyedi Emese, 1992, 123.); Ditró – 5, Ditró/Orotva (Landgraf Ildikó szerk., 1998, 266–270. – Trucza Péter Pál és gyűjtőtársai, 1994); Gyergyószentmiklós, Szárhegy (EA 27257/49., 50. – Gergely Katalin és Gergely Ildikó gy., 1995); Gyergyókilyénfalva (Gagy József, 1997, 53.); Gyergyóremete, Szárhegy (Tatár Sarolta, 2010, 101.); Ditró – 4, Orotva (Magyar Zoltán, 2011a, I. 160–161.).

N 111.3. A Teknyőkaparó.

AF: Tápé (BSH 368-84. – Bálint Sándor gy., 1956); Apátfalva – 16, Baks – 2, Bökény – 6, Csanádpalota – 5, Csanytelek – 3, Dóc – 5, Földeák – 11, Ferencszállás/Petőfiszállás, Királyhegyes – 2, Kiszombor – 7, Klárafalva – 5, Kövegy, Makó – 16, Maroslele – 2, Mindszent – 4, Nagyér – 2, Óföldeák, Szegvár – 3, Szőreg, Tápé – 12, Tápé: Tápéi rét (Polner Zoltán, 1980, 40–77.; 2001, 121.); Apátfalva – 6 (MZA 7955., 10470., 10478., 28400., 28408., 28414. – Sinkó Rozália gy., 1999); Apátfalva, Mindszent, Tápé (Bosnyák Sándor, 2001b, 125–126.).

N 111.4. A Fehér bába (Kutasné Veress Máriskó).

ER: Szentmáté (Magyar Zoltán, 2012a, 559–560. – Bíró Ilona gy., 1998); Mezőverese gyháza – 4, Szentmáté – 4 (MZA 28567., 28590., 60412., 60413., 60408–60411. – Orbán Dániel gy., 2002–2003); Mezőverese gyháza (MZA 76388. – Magyar Zoltán gy., 2010); Kékes, Mezőverese gyháza, Újós (Ma-

gyar Zoltán, 2011a, I. 167–169. – Orbán Dániel gy.); Mezőverese gyháza – 2, Szentmáté – 5 (Magyar Zoltán, 2011a, 167–169.; 2012a, 558–561. – Orbán Dániel gy.); Kékes, Mezőverese gyháza (Magyar Zoltán, 2012a, 558–559., 561. – Orbán Dániel gy.).

N 111.5. Pénzásó Pista.

AF: Tiszafüred (Füvessy Anikó, 1982, 606.; 2002, 53.).

N 111.6. Horokály Józsi.

SZ: Fenyőkút, Korond (EA 24232/13. – Gagy József gy., 1982); Fenyőkút – 6, Korond (EA 24926/33–45. – Gagy József gy., 1984–1991); Korond, Pálpataka – 2 (EA 24927/39–41. – Gagy József gy., 1991); Korond (Gagy József, 1992, 75.); Fenyőkút – 2 (Gagy József, 1992, 62–63.; 1997, 49–50.; 1998, 85.).

N 111.7. Suttog Pál.

SZ: Küküllőkeményfalva (EA 22446/48. – Csergő Bálint gy., 1985); Máréfalva (Gagy József, 1997, 53.); Zetelaka (Magyar Zoltán, 2011a, I. 229.).

N 111.8. Káplán Tamás.

ER: Alsórákos (AFAR Mg. 1761. II. cc. – Faragó József gy., 1968).
SZ: Székelyzsombor (Magyar Zoltán, 2011d, 212. – Kerülő Tünde gy., 1992).

N 111.9. Drábik Miklós.

→ *Papok, szentemberek.*

N 111.10. Kendi Sámuel.

SZ: Etéd (Gagy József, 1992, 61.).

N 111.12. Petrás Incze János.

MO: Külsőrekecsin (Harangozó Imre, 2001, 267.).

N 112. Helyi ismertségű jövendölök. Csakis a lakóhelyükön ismert, név szerint is emlegetett paraszti származású jövendölök.

N 112.1. Mátyás Bandi

DT: Gersekarát (SMK 156/XI. 1. – Dömötör Sándor gy., 1951).

N 112.2. Lurman bácsi.

DT: Örimagyarósd (EA 17482/54. – Avas Kálmánné gy., 1972).

N 112.5. Nagy Mihály.

FF: Hollókő (EA 7556/58. – Dobos Ilona gy., 1965).

N 112.6. Katyi Matyi.

FF: Terbeléd (Telekiné Nagy Ilona, 1994, 34.).

N 112.7. Bigus atyus.

FF: Tornabarakony (Magyar Zoltán, 2001a, 526–527.).

N 112.8. Vak Matyi.

FF: Zsére (Magyar Zoltán, 2002, 162–163.).

N 112.9. Szalay Andris.

FF: Herencsény (Lengyel Ágnes, 2005, 67–68.).

N 112.10. Bárán öreganyó.

FF: Lukanénye (MZA 84107. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2010).

N 112.11. Csáky Imre.

FF: Kelenye (MZA 84104. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2010).

N 112.15. Csegely.

AF: Doboz (DENIA 1047/67. – Csapóné Tábori Hajnalka gy., 1968).

N 112.16. Csonka Belák.

AF: Akasztó (VKMA ltsz. n. – Réthey Prikkel Miklós gy., 1977); Kiskőrös/Akasztó (MZA 90898. – Magyar Zoltán gy., 2005).

N 112.17. Böhó Ferenc.

AF: Szeged (Bálint Sándor, 1983, 34–35.).

N 112.18. A Bibliás ember.

AF: Nagyráska (MZA 97433. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

N 112.19. Iván János.

AF: Nagyszelmenc (MZA 97429. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

N 112.20. Seszták István.

AF: Mátyóc (MZA 97430. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

N 112.22. Angyalos.

AF: Szilágypér (KJNTA 1994-07/16. – Tolnai Sárka gy, 2007); Szilágypér (Magyar Zoltán, 2012c, 200. – Tolnai Sárka gy., 2007); Szilágypér – 3 (Magyar Zoltán, 2012c, 199–200.).

N 112.23. Mosó Gyurka.

ER: Magyarlóna – 2 (Magyar Zoltán, 2004, 345–346.).

N 112.24. Benedekné (Az öreg Benedekné).

ER: Magyarléta (Magyar Zoltán, 2004, 445–446.).

N 112.25. Ady András.

ER: Szilágyszentkirály – 2 (Magyar Zoltán, 2007, 419.).

N 112.26. Kádár Regina.

ER: Aknasugatag (Magyar Zoltán, 2011a, II. 402.).

N 112.28. Deszke Mihály.

SZ: Gelence (MZA 57508. – Fülöp Imre gy., 1974).

N 112.29. Mondó Gábor.

SZ: Gyimes: Rakottyás (Bosnyák Sándor, 1992a, 20–21.).

N 112.30. Bezsán (A vén Bezsán).

SZ: Gyimes: Barackos pataka, Hidegség pataka – 3 (Gagyí József, 1992, 64.; 1997, 51.).

N 112.31. Balázs Istvánné.

SZ: Atyha – 2 (EA24927/10–12., 13–14. – Gagyi József gy., 1991); Atyha – 2 (Gagyí József, 1997, 52.); Atyha – 3 (Gagyí József, 1998, 136–141.); Atyha (Keszeg Vilmos – Peti Lehel – Pócs Éva szerk., 2009, 199–201. – Gagyi József gy.).

N 112.32. Bálint Virág Károly.

SZ: Szentegyháza – 7 (Gagyí József, 1992, 63–64.; 1997, 50.).

N 112.33. Ilonka Ágnes.

SZ: Máréfalva – 3 (Gagyí József, 1997, 52.); Máréfalva (Gagyí József, 1998, 87–88.); Máréfalva – 3 (Keszeg Vilmos – Peti Lehel – Pócs Éva szerk., 2009, 213., 219–220. – Gagyi József gy.).

N 112.34. Demény Domi.

SZ: Máréfalva (Pócs Éva szerk., 2012, 591. – Gagyi József gy., 1997).

N 112.35. Tő Minya (Gábor Mihály).

SZ: Szolokma – 2 (Gagyí József, 1997, 51.).

N 112.36. Dancsfi András.

SZ: Gyergyókilyénfalva (Gagyí József, 1997, 53.).

N 112.37. Győr Márton.

SZ: Székelyvarság (Magyar Zoltán, 2011a, I. 229.).

N 115. Nemzetközileg ismert jövendölők.¹⁸

N 115.1. Szibilla. Szibilla könyve/Szibilla királyné könyve/Szibilla jövendölései.

DT: Vízkelet, Negyed, Pered (MZA 90780–90782. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2011).

FF: Érsekvadkert (Dobos Ilona, 1986, 225–226.); Barsbese (MZA 97011. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2013).

AF: Jászság (Törőcsik István, 2005, 59.).

N 115.2. Nostradamus.

DT: Zsigárd (MZA 71490. – Magyar Zoltán és Varga Norbert gy., 2010).

N 115.4. Szűz Mária. Szűz Mária jövendölései.

SZ: Gyimes: Sötét pataka (Bosnyák Sándor, 1992a, 15.).

N 115.5. Jézus Krisztus. Jézus Krisztus jövendölései.

ER: Nagymoha (AFAR Mg. 1582. I. m. – Faragó József gy., 1967).

MO: Bákó vidéke (Pozsony Ferenc, 1991, 192.).

IRODALOM

ARMAC, Allen

2005 *Mass Society and Mass Culture. Reinventing the Nobleman I–II.* Georgetown, BookSurge.

BÁLINT Sándor

1980 *A szegedi nemzet. A szegedi nagytáj népelete* III. Szeged, Móra Ferenc Múzeum.

1983 *Szeged-Alsóváros.* Sajtó alá rendezte TOMISA Ilona. Budapest, Szent István Társulat.

BARNES, Robin Bruce

1988 *Prophecy and Gnosis. Apocalypticism in the Wake of Lutheran Reformation.* Stanford, Stanford University Press.

BÁRTH János

2004 *Úz-völgyi magyarok. Településnéprajzi és népesedéstörténeti tanulmány.* Kecskemét, Bárh Társadalomtudományi Bt.

BENEDEK Elek

1967 *A táltos asszony.* Válogatta, szerkesztette és a bevezetőt írta FARAGÓ József. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó.

¹⁸ Szibilla jövendöléseinek nemzetközi típuszáma: Mot. M 301.21.

- BENNET, Gillian
1998 The Vanishing Hitchhiker at Fifty-Five. *Western Folklore*, 57, 1–17.
- BOSNYÁK Sándor
1977 *A bukovinai magyarok hitvilága I. (Világkép, mitikus alakok, jeles napok, álmfejtés.)* Budapest, MTA Néprajzi Kutató Csoport. (Folklór Archívum 6.)
1980 *A moldvai magyarok hitvilága.* Budapest, MTA Néprajzi Kutató Csoport. (Folklór Archívum 12.)
1992a Az ördögök szabadon jártak. Száz gyimesvölgyi rege. *Örökség*, 1, 10–24.
1992b A magyarok krónikája a szájhagyományban. *Örökség*, 1, 1–61.
1992c Az idő itt van, s lélek nincs. Száz aldunai rege. *Örökség*, 2, 9–18.
2001a *1100 történeti monda.* Budapest, MTA Néprajzi Kutatóintézete. (Folklór Archívum 20.)
2001b *Magyar Biblia. A világ teremtése, az özönvíz, Jézus élete s a világ vége napjaink szájhagyományában.* Budapest, Európai Folklór Intézet.
- BULTMANN, Rudolf
1994 *Történelem és eszkatológia.* Budapest, Atlantisz Könyvkiadó.
- BRUNVAND, Jan Harold
2002 *Encyclopedia of Urban Legends.* New York – London, W. W. Norton & Company.
- CSÁKI Árpád
2012 *Pesty Frigyes helynévgyűjteménye 1864–1865. Székelyföld és térsége I. Kovászna megye. (Függelék: a Brassó megye területére vonatkozó magyar nyelvű jelentések.)* Budapest – Sepsiszentgyörgy, Székely Nemzeti Múzeum.
- CSORBA Béla
1988 *Temerini néphagyományok.* Újvidék, Fórum Kiadó.
- DANCI Lajos
1999 *Cigléd kegyhely.* Kürt, Magánkiadás.
- DERJANECZ Anita
2001 Jóslások és előjelek. In: Pócs Éva (szerk.): *Két csiki falu néphite a századvégen.* 288–371. Budapest, Európai Folklór Intézet.
- DOBOS Ilona
1986 *Paraszi szájhagyomány, városi szóbeliség.* Budapest, Gondolat Könyvkiadó.
- DÖMÖTÖR Ákos
1992 *A magyar protestáns exemplumok katalógusa.* Budapest, MTA Néprajzi Kutatóintézete. (Folklór Archívum 19.)
- DUKA János
1993 *Elsüllyedt kincs.* Bukarest, Kriterion Könyvkiadó.

- ELIADE, Mircea
1993 *Az örök visszatérés mítosza avagy a mindenség és a történelem.* Budapest, Orisis Kiadó.
- EMMERSON, Richard Kenneth
1981 *Antichrist in the Middle Ages. A Study of Medieval Apocalypticism, Art and Literature.* Seattle, University of Washington Press.
- ENYEDI Emese
1992 A természetfölötti világ a gyergyói hiedelmekben. *Néprajzi Látóhatár*, 1–2, 113–124.
- EPERJESSY Ernő
2009 *Órtilosi hiedelmek és mondák.* Budapest, MTA Néprajzi Kutatóintézete. (Folklór Archívum 21.)
- FÁBIÁN Gabriella
2000 „Nem azért jöttem, hogy megijesszem a népet...” – Mária jelenések Szőkefalván. In: MOJZES Imre (szerk.): *Ezredforduló. Tanulmányok a dátumváltozáskor.* 65–84. Budapest, Kairosz Kiadó.
- FÖLDES László
1978 Dózsa Györgynél, rokonaitól. *Honismeret*, 1, 36–38.
- FÜVESSY Anikó
1982 Pénzásó Pistához, a tiszafüredi táltoshoz fűződő hagyományok. In: BALASSA Iván – UJVÁRY Zoltán (szerk.): *Néprajzi tanulmányok Dankó Imre tiszteletére.* 591–608. Debrecen, KLTE Néprajzi Tanszék.
2002 A táltos alakja a Nagykunságban és Tiszafüred környékén. In: CSONKA-TAKÁCS Eszter – CZÖVEK Judit – TAKÁCS András (szerk.): *Mir-susné-xum. Tanulmányok Hoppál Mihály tiszteletére.* 40–56. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- GAGYI József
1992 „Idáig minden bételjesedett...” (A jós és közössége.) *Átmenetek*, 1–2, 58–67.
1997 „Megmondta mi volt, mi van, mi lesz”. Az „ezer telik, ezer nem” típusú hiedelmekről, mai falusi közösségek történelem- és világképéről. *Antropológiai Műhely*, 1, 49–63.
1998 *Jelek égen és földön. Hiedelem és helyi társadalom a Székelyföldön.* Csíkszereda, KAM – Regionális és Antropológiai Kutatások Központja.
- GÁL Péter József – MOLNÁR V. József
1999 *Idvezlégység, kegyelmes Szent László király, Magyarországnak édes oltalma.* Budapest, Örökség Könyvműhely.
- GALUSKA Imre
1992 *Kesznyéteni népi elbeszélések.* Debrecen, Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszék. (Folklór és etnográfia 67.)
- GENCSY István
1905 Mondák. *Magyar Nyelvőr*, XXXIII, 327–328.

- GÖGH Zsolt
 2000 Ezredfordulós jövendölések népi hagyományunkban. In: MOJZES Miklós (szerk.): *Tanulmányok a dátumváltásról*. 123–128. Budapest, Miniszterelnöki Hivatal.
- GUREVICS, Aron Jakovlevics
 1974 *A középkori ember világgépe*. Budapest, Kossuth Könyvkiadó.
 1987 *A középkori népi kultúra*. Budapest, Gondolat Kiadó.
- GRYNAEUS Tamás
 1991 „Látomások” – túlvilági élmények a mai magyar népi szájhagyományban. In: ERDÉLYI Zuzsanna (szerk.): *Boldogasszony ága. Tanulmányok a népi vallásosság köréből*. 143–180. Budapest, Szent István Társulat.
 2000 Tápai Pista ürügyén. (Gyógyító egyéniségekhez fűződő hiedelmek, mondák, narratívumok.) *Néprajzi Látóhatár*, 3–4, 495–523.
- GYÖRFFY György
 1983 *István király és műve*. (Második kiadás.) Budapest, Gondolat Könyvkiadó.
- HALÁSZ Péter
 2005 *A moldvai csángó magyarok hiedelmei*. Budapest, Generál Press Kiadó.
- HANSON, Paul
 1975 *The Dawn of Apocalyptic*. Philadelphia, Fortress Press.
- HARANGOZÓ Imre
 2001 *Elmentem a Szent Están templomába. Kalandozások a népi hitvilágunk forrásainál*. Budapest, Masszi Kiadó.
- HERRMANN Antal
 1893 A hegyek kultusza Erdély népeinél. I. A hegy a szászok néphitében. II. A hegy a cigányok néphitében. III. A hegy a magyarok néphitében. IV. A hegy a rumének néphitében. V. A hegy az örmények néphitében. *Erdély*, 24–30, 100–109, 137–141, 180–183, 238–242, 346–355, 368–389, 389–394.
- HILL, Craig C.
 2002 *In God's Time. The Bible and the Future*. Grand Rapids, Eerdmans.
- IANCU Laura
 2011 *Helyi vallás a moldvai Magyarfaluban. Néprajzi vizsgálat*. (Doktori értekezés) Pécsi Tudományegyetem Néprajz-Kulturális Antropológiai Tanszék.
- IPOLYI ARNOLD
 2006 *A tengeri kisasszony. Ipolyi Arnold kéziratok folklórgyűjteménye egész Magyarországról 1846–1858*. Közreadja BENEDEK Katalin. Budapest, Balassi Kiadó. (Magyar Népköltészet Tára VI.)
- JANKÓ János
 1893 *Torda, Aranyosszék, Torockó magyar népe*. Budapest, Magyar Földrajzi Társaság.

- JUNG Károly
1993 *Az emlékezet útjain*. Újvidék, Fórum Kiadó.
- KÁLMÁNY Lajos
1893 *Világunk alakulása nyelvahagyományainkban. Mythologiai tanulmány*. Szeged.
- KÁLNÁSI Árpád
1989 *A mátészalkai járás földrajzi nevei*. Debrecen. (Szabolcs–Szatmár megye földrajzi nevei 4.)
- KESZEG Vilmos
1991 A hiedelemtudás szerkezete. *Erdélyi Múzeum*, 122–144.
- KESZEG Vilmos – PETI Lehel – PÓCS Éva (szerk.)
2009 *Álmok és látomások a 20–21. századból*. Pécs, L'Harmattan Kiadó – PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék.
- KÓKA Rozália
2006 *Bételjesítem Isten akaratját... A lészpedi szent leány látomásai*. Közreadja: KÓKA Rozália. POZSONY Ferenc és PÓCS Éva tanulmányaival. Budapest, L'Harmattan Kiadó – PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék. (Fontes Ethnologiae Hungaricae III.)
- KOLOZSI GERGELY István
2001 *Kolozsi pitvaros udvarokban*. Székelyudvarhely, Erdélyi Gondolat Kiadó.
- KOTTINGER, Wolfgang
1983 Eschatologie. In: RANKE, Kurt (hrsg.): *Enzyklopädie des Märchens. Handwörterbuch zur historischen und vergleichenden Erzählforschung* 4, 2/3, 398–412. Berlin – New York: Walter de Gruyter.
- KÜLLÖS Imola – SÁNDOR Ildikó (szerk.)
2009 *Örökké való evangélium. Két kárpátaljai parasztpróféta szent iratai*. Pécs, L'Harmattan – PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék.
- KVACSALA János
1889 Egy álpróféta a XVII-ik században. *Századok*, 23, 745–766.
- LAMMEL Annamária – NAGY Ilona
1995 *Parasztbiblia. Magyar népi biblikus történetek*. (Második kiadás.) Budapest, Osiris Kiadó.
- LANDGRAF Ildikó
2005 „Ezer telik, ezer nem, kő kövön nem marad”. Előjelek, jövődölések a mondákban. In: BARNÁ Gábor (szerk.): *Idő és emlékezet. Tanulmányok az időről az ezredfordulón*. 49–56. Budapest, Kairosz Kiadó.
- LANDGRAF Ildikó (szerk.)
1998 „Beszéli a világ, hogy mi magyarok...” *Magyar történeti mondák*. Budapest, Magyar Néprajzi Társaság.

LENGYEL Ágnes

- 2005 „Figyelmezteti Mária gyermekeit...” Világvége jövendölések az ezredfordulón a népi vallásosság szövegeiben. In: BARNÁ GÁBOR (szerk.): *Idő és emlékezet. Tanulmányok az időről az ezredfordulón.* 67–80. Budapest, Kairosz Kiadó.

LUKÁCS László

- 2007 *Csokonai a néphagyományban.* Budapest, Ráció Kiadó.

MAGYAR Zoltán

- 2001a *Torna megyei népmondák.* Budapest, Osiris Kiadó. (Magyar Népköltészet Tára I.)
- 2001b *Halhatatlan és visszatérő hősök. Egy nemzetközi mondatípus Kárpát-medencei redakciói.* Budapest, Akadémiai Kiadó. (Néprajzi tanulmányok)
- 2002 *A mindentudó fű.* Dunaszerdahely. Lilium Aurum Kiadó.
- 2003 *A csángók mondavilága. Gyimesi csángó népmondák.* Budapest, Balassi Kiadó. (Magyar Népköltészet Tára III.)
- 2004 *Kalotaszegi népmondák.* Budapest, Balassi Kiadó. (Magyar Népköltészet Tára V.)
- 2006 *Lüderc völegény. Póra Péter meséi – Gyimesfelsőlóki népi elbeszélések.* Budapest, Kairosz Kiadó.
- 2007 *A Szilágyság mondahagyománya.* Budapest, Balassi Kiadó. (Magyar Népköltészet Tára VII.)
- 2008a *Népmondák Erdély szívében. Alsó-Fehér megye mondahagyománya.* Budapest, Balassi Kiadó. (Magyar Népköltészet Tára VIII.)
- 2008b *Így beszéltek Farkasok patakán. Tankó Fülöp Gyugyu történetei.* Marosvásárhely, Mentor Kiadó.
- 2009a *Csinódi népköltészet. Az Úz-völgyi csángók folklórhagyománya.* Budapest, Balassi Kiadó. (Magyar Népköltészet Tára IX.)
- 2009b *A rétiember. Bodrogi népi elbeszélések.* Dunaszerdahely, Lilium Aurum Kiadó.
- 2009c Szöveghagyomány és gyűjtési szituáció. Egy havasi kirándulás folklorisztikai elemzése. In: BERTA Péter (szerk.): *Ethno-lore XXVI. A Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatóintézetének Évkönyve.* 79–137. Budapest, MTA Néprajzi Kutatóintézet.
- 2010 *Muravidéki népmondák.* Lendva, Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet.
- 2011a *Erdélyi népmondák I–II.* Marosvásárhely, Mentor Kiadó.
- 2011b *Erdővidéki népmondák.* Barót, Tortoma Kiadó.
- 2011c *Bebek juhász kincse. Népmondák Rozsnyó vidékén.* Dunaszerdahely, Lilium Aurum Kiadó.
- 2011d *Népmondák a két Homoród mentén.* Barót, Tortoma Kiadó.
- 2012a *Mezőségi népmondák.* Budapest, Balassi Kiadó. (Magyar Népköltészet Tára XIII.)

- 2012b *Mátyás király Körösréven. Géczy Hegedűs Sándor történetei.* Rév, Pro Rév Egyesület.
- 2012c *Érmelléki népmondák.* Barót, Tortoma Kiadó.
- MAGYAR Zoltán – VARGA Norbert
2006 *Három szem klockocska. Egy gömöri pásztor hiedelemvilága és történetei.* Budapest, Gondolat Kiadó – Európai Folklór Intézet.
- MCGINN, Bernard
1994 *Antichrist. Two Thousand Years of the Human Fascination with Evil.* Hammessmith, Harpercollins.
1996 *Antikrisztus. Az emberiség kétezer éve a gonosz bűveletében.* Budapest, Adu Print Kiadó.
- MOCSÁR Gábor
1973 Költőnk nyomát keresve. *Alföld*, 11, 136–145.
- MOLDOVÁN Domokos
1993 „Ha megyek látomásba...” In: HALÁSZ Péter (szerk.): „*Megfog vala apóm szokor kezemtől...*” 131–146. Budapest, Lakatos Demeter Egyesület.
- NAGY Ilona
1977 Eszkatologikus mondák. In: ORTUTAY Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon* 1. 731. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- ORBÁN Balázs
1868–1873 *A Székelyföld leírása történelmi, régészeti, természetrajzi s népismei szempontból* I–VI. Pest-Budapest.
- ORTUTAY Gyula
1940 *Fedics Mihály mesél.* Budapest. (Új Magyar Népköltési Gyűjtemény I.)
- PAAL Gyula
1877 Bákainé. *Magyar Nyelvőr*, VI, 177–178.
- PESTY Frigyes
1864 *Pesty Frigyes kéziratos helynévtára.* Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára Fol. Hung. 1114.
- PETI Lehel
2004 Elromlott világ. Egy mítosz archetipológiája, avagy a moldvai csángók időszemléletéről. In: TÁNCZOS Vilmos (szerk.): *Képek a folklórban. Tanulmányok az archetipikus szimbolizáció köréből.* 39–58. Kolozsvár, Kriza János Néprajzi Társaság. (Kriza Könyvek 22.)
2008 *A moldvai csángók vallásossága.* Budapest, Lucidus Kiadó.
- PÓCS Éva szerk.
2012 *Hiedelemszövegek.* Budapest, Balassi Kiadó. (A magyar folklór szövegvilága 1.)
- POLNER Zoltán
1980 *A Teknyőkaparó.* Szeged, Somogyi-Könyvtár.

- 2001 *Csillagok tornácán. Táltosok, boszorkányok, hetvenkedők*. Szeged, Bába és Társa.
- POZSONY Ferenc
 1991 Látomások a vallásos közösségek életében. In: S. LACKOVITS Emőke (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében I.* 184–194. Veszprém, Laczkó Dezső Múzeum.
- 1994 *Szeret vize martján. Moldvai csángómagyar népköltészet*. Kolozsvár, Kriza János Néprajzi Társaság.
- SALAMON Anikó
 1987 *Gyimesi csángó mondák, ráolvasások, imák*. Budapest, Gondolat Könyvkiadó.
- SALLÓ Szilárd
 2005 Egy gyimesfelsőlaki asszony hiedelmei. *Művelődés*, 4, 14–16.
- SIMON Katalin
 1946 Székely kincskeresők Háromszéken. *Erdélyi Múzeum*, 1–4, 73–76.
- SZOVA Péter
 1972 Kutyafejűek. *Kárpáti Igaz Szó*, (január 23.) 4.
- SZÜCS István – GENCSY István
 1905 *Nyelvjárási tanulmányok*. Budapest. (Nyelvészeti Füzetek 20.)
- TÁNCZOS Vilmos
 2008 *Elejtett szavak. Egy csíki székely ember nyelve és világképe*. Csíkszereda, Bookart Kiadó.
- TATÁR Sarolta
 2010 Egy gyergyói monda a tatárokról. *Ethnica*, 4, 98–102.
- TELEKINÉ NAGY Ilona
 1994 *Terbeléd földrajzi nevei*. Nyitra. (Anyanyelvi Füzetek 2.)
- THOMPSON, Stith
 1955–1958 *Motif-Index of Folk-Literature. A Classification of Narrative Elements in Folktales, Ballads, Myths, Fables, Mediaeval Romances, Exempla, Fabliaux, Jest-Books and Local Legends I–VI*. Bloomington, Indiana University Press.
- TÖRÖCSIK István
 1999 „Aztán előbb sötétség lesz...” Világvége jövendölések Radamoson. *Néprajzi Látóhatár*, 1–4, 415–424.
- 2003 Ami kimaradt. In: SCHOBLOCHER Judit (szerk.): *Mi leszünk a jövő kultúrakutatói? Öndefiníció az évezred küszöbén*. 247–252. H. n.
- 2005 A „jezsuita könyv” – jövendölések a világ végéről. In: BARNA Gábor (szerk.): *Idő és emlékezet. Tanulmányok az időről az ezredfordulón*. 57–66. Budapest, Kairosz Kiadó.
- TRAVIS, Stephen
 2004 *Christ Will Come Again. Hope for the Second Coming of Jesus*. Toronto, Clements Publishing.
- VAJKAI Aurél
 1943 *Népi orvoslás a Borsavölgyében*. Kolozsvár, Erdélyi Tudományos Intézet.

VÉGH József

1944 *Sárréti népmesék és népi elbeszélések*. Debrecen, Debreceni Egyetem Magyar Néprajzkutató Intézete.

WALLS, Jerry (ed.)

2008 *The Oxford Handbook of Eschatology*. Oxford, Oxford University Press.

ZSIDÓ Ferenc

2000 *Szent Anna tavától a bihari Asszonyszigetig. Erdélyi magyar mondák*. Székelyudvarhely, Erdélyi Gondolat Kiadó.

RÖVIDÍTÉSEK

AF: Alföld

AFAR: Institutul „Archiva de Folclor a Academiei Romane”, Kolozsvár.

BIMA: Báthori István Múzeum Adattára, Nyírbátor.

BSH: Móra Ferenc Múzeum Bálint Sándor Hagyatéka, Szeged.

DENIA: Debreceni Néprajzi Intézet Archívuma, Debrecen.

DT: Dunántúl

EA: Néprajzi Múzeum Ethnológiai Archívuma, Budapest.

ER: Erdély

FF: Felföld

HMNA: Hajdúsági Múzeum Néprajzi Adattára, Hajdúböszörmény.

HOMNA: Herman Ottó Múzeum Néprajzi Adattára, Miskolc.

KJNTA: Kriza János Néprajzi Társaság Adattára, Kolozsvár.

KM: Kárpát-medence

MO: Moldva

MZA: Magyar Zoltán Archívum, Budapest–Nagymaros.

MFMNA: Móra Ferenc Múzeum Néprajzi Adattára, Szeged.

Örökké való evangélium: Örökké való evangélium. Két kárpátaljai parasztproféta szent iratai. Közreadja: KÜLLÖS Imola és SÁNDOR Ildikó. (Fontes Ethnologiae Hungaricae V.) Pécs, 2009. 296–350.

SMK: Savaria Múzeum Kézirattára, Szombathely.

SZ: Székelyföld

VKMA: Viski Károly Múzeum Adattára, Kalocsa.

ZOLTÁN MAGYAR

LEGENDS ABOUT THE END OF THE WORLD

THE ESCHATOLOGICAL TRADITIONS OF HUNGARIAN FOLKLORE

Hungarian folklore is exceptionally rich in various eschatological prophecies. The author of the study summarises these traditions published mostly in the form of legend, based on folklore collections collected up to the present with a demand of completeness. A type and motif index constitutes the main unit of the article, which is also a chapter from and preliminary study of the Catalogue of the Hungarian Historical Legends, a work in progress. The typology of the Hungarian eschatological prophecies is supplemented with an overview of former research achievements, an analysis of the most significant types and motifs in Hungarian folklore as well as an introduction to the biographical data of the major prophets known by name. As the type and motif index reveals, folklore data with Biblical origin form an important part of eschatological prophecies in Hungarian folklore, however, it is the orally transmitted heritage that is dominant (some topics are: pre-modern prophecies, unusual natural phenomena, modernisation and rapid technological development, the fundamental social changes, folklore texts about the third world war to come and the post-apocalyptic circumstances of post-war times).